

Pɔl e lel ek'awɔɔ Rom eyɔɔ

Ów ek'it eke wɛl k'uw any

Akpo 57 oglog 58 em, Jesu Krist e mew a e jam, anake erm es Pɔl nɔn lel na awɔɔ kretienel ek'ir Rom ec'eb gbɛl na, ek'el Rom e wus a nimum ek'ew es a e logɔ any a.

Lɛgɔ ab em, Pɔl, in obi a n'any Korɛnt ek'el Gres wus af ec'eb ab em. Eɔɔ ow el in ec'Amani Mamn e kokoba ɔb ec'usu im sakp nyahan em a ec'uwr em.

Sica eke Pɔl as Sinyamel a fɛɔ ec'ob ap a eke ɔkl a luku a, kpɛkɛ n'am tutr eke li k'oc ob ap a n'im n'ɔɔ kretienel ɔgbɔru a ek'any Israel a. Li b'im Jerusalem n'ɔɔ wɛl ob ap a ba ow b'uwr a, n'am ɔny tutr eke li k'im Espany wus af, l'ɔb Amani Mamn a e kokoba. In ec'im em a, n'am erur eke li k'ec l'ɛkn Nyamel ek'any Rom a. Lɛgɔ kaka, l'ɛknm Nyamel na. In eci ec em gbɛ, l'uyum yogɔ eci kretienel beb ab.

Pɔl awɔɔ Rom eyɔɔ lel na eke k'otar Amani Mamn a e low tasi akr ok el. Low nyam any eke ow sɔsiem, Nyam b'ot agɔ ese agɔ nyim nyim af in ec'any af. Low a el agɔ ec'omn eke b'oc elu Jim Jesu, wus nimum e Sɔg Es em a. Eɔɔ omn ikɔ na el Nyam ec'ob ap ɔfr em.

Lɛl a ec'ogog krekrɛ ab em (nuɔ 1 lele nuɔ 2 em ab a), n'am otar akr li yegm eke eɔɔ fɛɔ ek'any wus af any a el sikpl ec'adu eɔɔ ɔny Sɔg Es nyam ec'es abur. Agɔ ek'elm Jwifel a ɔny es abur ikɔ na, gbɛkɔ Jwifel yeji.

Sica Nyam e Lɛl ab em, n'am otar sel eɔɔ ec'ejagb e low akr. Nyam b'ot agɔ ese agɔ nyim nyim af el ec'omn a sɔsiem, ese elɛl eke ow ecr Abraham ec'ab af. Nuɔ 3 toɔ nuɔ 5 em a, agɔ a fɛɔ Adam e sikpl a sɔsiem ɔny low ɔbr luw eci, gbɛkɔ agɔ a fɛɔ ɔtu eke k'ɛɔn sel eke -li b'oc el ec'omn a -l'ew Jesu ek'el Mesi ab af. Nuɔ 7 em a, eke eɔɔ b'atr sos es eke Nyam k'egɔ in owi eb, Mois ec'ol a ec'elum em, li k'ɔtum sikpl sɔsiem. Gbɛkɔ nuɔ 8 em a eke li b'oc in ec'omn a l'elu Jesu Krist ec'olikh af ec'egb waw ab em a, Abɔ Lala b'ir in em eɔɔ b'ɔɔ'n abusu n'ɔny eb ir eke b'akpl Nyam sos em.

Nuɔ 9 toɔ 11 em a, caca em eke Jesu Krist e Nyamel a el Nyam ec'agɔ a, Pɔl am dad Israel e saw ek'any a e low. Eke batɔ Jwifel em agɔ beb igɔ Mesi a ɔwl yeji, Nyam in obi a, l'igɔm in ec'agɔ a l'owlm. In ec'erm mamn ab em, li b'ow li kok elɛl eke li ki kokr toɔ ke lɛgɔ nyam, Israel yeji ɛɔn sel Jesu Krist em.

Lɛc a ec'uwr em a, Pɔl am yegm ey eke erur k'any ese ey ec'ol eke si k'ɔsu af, ey ec'eb ir e low low fɛɔ e kok em, Nyamel em lele agɔ em ab yeji (nuɔ 12 em toɔ nuɔ 16 em).

Ɛsɲɲ

1 ¹Ɛm Pɔl Jesu Krist e juma kok ɛs, ɛm m'am awɲ ɔny lel na. Nyam ɛsɲ'm eke mi k'el **erm** ɛs ɛtɲ l'oc l'ɛw'm saw eke mi k'ɔb in ec'Amani Mamn a e kokoba.

²Amani Mamn na, Nyam ɛcr in e **kokoba** ɔb ɛsel ɛm ɛwar ow e low god'ɛtɲ in eci Silel lala ab ɛm. ³Amani Mamn a am dad Jim Jesu Krist ey Ɛs Kɔtɔkɔ ec'odad. Yec'ek'el in e mew ɛm ec'a, wɛl ew'r ɛb ebu David, lagɲ ec'eb ab ɛm.

⁴Eke Abɲ Lala igbm'n luw ɛm a, Nyam yɛgm eke l'el Nyam ec'Iy ek'ɔny abusu fɛɲ.[†] ⁵Jesu Krist kok'm bibm m'el ɛrm ɛs, yec'ɛtɲ ke in e nin a e sos usr sɔsiɛm a, m'ɔɲ ɛbr ɛbr fɛɲ ec'agɲ eke uwm Nyam any a, úbr' nawrɛ ke ɔny in ec'elum.

⁶ɔny yeji, anɲɲ agɲ amua ɛm, eke Jesu Krist ɛsɲ ɔny a sɔsiɛm.

⁷ɔny fɛɲ eke anɲɲ Rom a, ɔny eel Nyam ec'ɛrm erur ɛtɲ l'ɛsɲ ɔny eke k'ow anɲɲ in ec'agɲ ab ɛm, ke fír ɛb in eci. Ke Nyam ey Ɛs lele Ɛs Kɔtɔkɔ Jesu Krist ab ɛdɲ ɔny ɔwrɔ ke ɔny ɔny ɛrm ɛs ey!

Pɔl am erur eke k'im ɛkn Rom e kretienel a

⁸M'am ikɲ anym m'ɛcr Jesu Krist ɛm m'ɛlu Nyam bia, ɔny fɛɲ eci, anɲɲ wɛl am dad ɔny ec'ɔmn a ec'odad wus nimum af. ⁹Tasi ɛm a, eke mi b'ɔb Nyam Jim ec'Amani Mamn a, ke Nyam eci juma anake m'am kok ɛm ec'ɛrm fɛɲ ɛm a.[†] Ɛtɲ in, l'ij ɛm e danɲu eke m'ɔpim ɔny ec'ɔkn ɛm e Nyam ɲɔɲɲ fɛɲ ɛm. ¹⁰Mi b'ibrm'n sɛgɲ fɛɲ eke li k'ɔɲ'm abusu m'ow ɔny ogɲ a, eke ow el in ec'erur tasi, ¹¹anɲɲ ɔny ec'ɛkn am aw'm tasi yec'ɛtɲ ke m'ism ɔny Abɲ Lala eci ob ap ab, ke inymn ɛs kikri. ¹²Nawrɛ tasi ɛm a, k'aw ke mi b'ow m'ɛɲɲ ɔny a, ɔmn a eke ɔny lele ɛm ab s'ɔny a, ɔɲ ke s'átarir sos ɛs.

¹³Agɲ lisijimɛl, m'erur eke k'uwɲ any eke sakp kɔkɔ mi tutr eke mi k'ow ɔny ogɲ yogɲ, kɔ toɲ sicaca ɛm a, m'ɔtum m'ɛɲɲm ow ec'abusu. M'am ɔmn eke ɛm e juma a, ɔny ogɲ yogɲ yeji b'ow ɔsu ey amamn ɛsɛ ɛbr ejec'ɛm ec'ab af. ¹⁴Ow it eke mi ki kok agɲ fɛɲ e juma, Grɛkel lele Barbarel ab,[†] agɲ ek'uw low any lele agɲ eke uwm low any ab ab. ¹⁵Ow sɔsiɛm anake, ow am aw'm tasi eke mi k'ɔb ɔny Amani Mamn e kokoba, ɔny yeji eke iir Rom a.

Kin Amani Mamn a

¹⁶Tasi ɛm a, Amani Mamn a ec'ɔb a ɔnym im ɛs, anɲɲ l'el Nyam e lɛc ɛgɲ kaka fɛɲ ek'ub nawrɛ a e sɔg eci: krɛkrɛ ɛm a Jwifɛl, ke sica agɲ

[†] 1.4 Nyam yɛgm eke l'el Nyam ec'Iy ek'ɔny abusu fɛɲ: odad na Grɛk ɛm wɛl ɔtu ek'itɲɲ ejec'ɛm dad ɛsɛ: Nyam yɛgm abusu ɛm eke l'el Nyam ec'Iy. [†] 1.9 ke in eci juma anake m'am kok... ɛm a: odad na Grɛk ɛm wɛl ɔtu ek'itɲɲ ejec'ɛm dad ɛsɛ: ke in anake m'am igɲ'n nuɲ ɛm ec'ɛrm fɛɲ ɛm a. [†] 1.14 Grɛkel lele Barbarel ab: odad ebl ek'el Grɛkel a bi yɛgm agɲ agɲ a fɛɲ ek'ir wus eke Grɛkel ew ɛs ab af a. Agɲ amua wɛl b'ot el ɛsɛ agɲ eke irm ɛb ɛsɛ Grɛkel af. Barbarel el agɲ a ek'anm Grɛkel ec'ɛs ew owi ɛm a. Wɛl b'ot el ɛsɛ mɛbey af, el ec'ɛb ir owi eke -l'uwɲ any a sɔsiɛm.

ek'elm Jwifɛl a yeji. ¹⁷Amani Mamn a bi yeɲm eɛl eke Nyam b'ocr agɲ nyim nyim in ec'any af a: ow b'ɔb nuɲ ɔmn a eke -li b'oc -l'ɛlu ow em ab em etɲ ow b'uwr ɔmn ab em cɛ. Eɛ, Nyam Lɛl em a wɛl b'awl: *Eɲɲ yec'ek'el nyim nyim Nyam ec'any af a b'ow anɲ owr in ec'ɔmn a eke l'oc l'ɛlu ow em a sɔsiɛm.*[†]

Agɲ a ek'elm Jwifɛl a ɔny low ɔbr Nyam ec'any af

¹⁸Afr kpekpe etɲ Nyam am ɛlu in ec'erm bebl a ɔkm aɲke agɲ el sikpl eɛɛl etɲ -li bi kok low ɲuɲ. El ec'ow eɲuɲ kok ab em, -li b'ɛdɲɲ low nɛnyembri nyam eke ki kok low. ¹⁹Eɛ, low eke wɛl ɔtu eke k'uw any Nyam e lɛs a, ayl el eci, aɲke Nyam in obi ayal ɔɲ el. ²⁰Nyam ec'abusu a ek'ɔnym nuɲ a lele fɛɲ a eke in obi in obi a l'el ab ab a, el ɔw nawre eke wɛl ɛknm. Gbɛkɔ lɛɲɲ a etɲ eke wɛl kok wus a, eɲɲ fɛɲ ɔtu eke k'ɛkn el eke li bi lɛr ɔw a fɛɲ eke Nyam kok a. Ow sɔsiɛm a, agɲ ɔnym sos dogɲɲ eb kaka ij. ²¹Tasi em a, -l'uw Nyam any, kɔ -l'usrm ow sos etɲ -n'ɔkm ow bia. Ke ow tasi ek'ow it eke wɛl ki kok Nyam ec'ana. Kɔ el e sow tutr a itɲɲ el nyamb e sow tutr, etɲ el ec'erm a eke low any uw anm em a, irmn usuayl a. ²²-Li b'ocr el sɔsi eɛwru, kɔ -l'el eɲ em eɲuɲ eɛɛl. ²³Ow a eke -li k'igɲ anygbɛl e Nyam a ek'úwm a nuɲ a, -l'igɲ ekɲ ekpr nuɲ. Ekɲ ekpr amua wɛl aku el n'anɲ eɛe eɲɲ eke b'uw, oglog ɔr, oglog mindey ek'ɛli akr yar lele morɲɲ ab af.

²⁴Ow sɔsiɛm a, Nyam eɲb el es -li kok el ec'erm em ec'ow eke b'aw el a, etɲ eɛbɛn a el obi em, -li b'ibar el eci sos meɲl a ɛs em. ²⁵-N'ɔny Nyam e lɛs e low nawre a -l'itɲɲ ɔw yadɲ em, yec'a eke Nyam kok a -l'igɲ ow nuɲ etɲ -li kok ow e lɛs owi Kok ɛs a ec'usu a. Anygbɛl ɛl in eci seɲɲ fɛɲ! Amen!

²⁶Na sɔsiɛm anake Nyam eɲb el es -l'usr ɔw aw a eke b'ɔɲ el ɛs a jam a. El ec'ɔyɔw a ɛruam eɲɲ ab ij, kɔ ɔyɔw eɲec'ab -li b'ɛru, etɲ ow el low eke wɛl am kokm agɲ em. ²⁷Eɲɲ yeji bi kok low nyam a cɛ. -L'ɛruamn ɔyɔw ab ij, kɔ el lawlɛl eɲɲ ec'ɛrur b'aw el. -Li b'ɛru el eɲɲ ɔfr etɲ ow el ɛs! Ow ɔɲ -li b'ɛɲɲ el obi em a es abur eke el eci es an ɲuɲ a ism ab.

²⁸Eke -l'ɛrurm eke -li k'uw Nyam any a, Nyam eɲb el es -l'us el eci sow tutr yadɲ a jam, etɲ -n'am kok yec'ek'itm eke wɛl ki kok a. ²⁹Ów eɲnyembri yony yony iy el em gbɔɲ. -Li bi kok low ɲuɲ, -li b'ɛrur ob ek'el el lawlɛl ec'a, -l'el agɲ eɲuɲ etɲ nyamnɛyr iy el em gbɔɲ. -Li b'ibi agɲ, -li b'atar ɔw es, -li b'ɛju el lawlɛl etɲ -li bi kok low meju ec'abɲ ab. -Li bi dad ɔw eɲuɲ -l'ok agɲ af, ³⁰etɲ -li bi cacak wɛl. -L'el Nyam ec'efnu, -li bi wɛwr el lawlɛl, es efu iy el em, -li b'ij nɛny, etɲ -li b'ɛcr akunda fɛɲ em -li kok low ɲuɲ. -L'ɛluamn agɲ a eke ew el a. ³¹-L'el anyambu, -l'ɛluamn el eci

[†] 1.17 ɛkn Abakuk 2.4, Galat 3.11. *Eɲɲ... b'ow anɲ owr in ec'ɔmn a eke l'oc l'ɛlu ow em a sɔsiɛm: odad na Grek em wɛl ɔtu ek'itɲɲ eɲec'em dad eɛe: Eɲɲ yec'ek'el nyim nyim Nyam ec'any af aɲke l'oc in ec'ɔmn a l'ɛlu Nyam em a b'ow anɲ owr.*

neny eke -li b'ij a, etñ -l'el agñ eke ònym erm lele sòrñ ikñ ab. ³²Ke -l'uw Nyam eci jej ok ab any tasi cè. Agñ a eke bi kok nene a it eke k'uw. Sica -li bi kok ów amua, kò emeny, -li b'erur agñ a eke bi kok a yeji.

Ègñ eke bi jej lawlèl e low ok a am òbr in sosi low

2 ¹Ow sosièm anake, ñ eke bi jej awlñel ec'ów ok a, ke él Jwif, ke k'èlm Jwif, ñ ec'a ònym sos dogññ eb kaka, añke ñ bi jej awlñel ec'ów ok, kò bi kok èsè el af! Na sosièm, eke bi jej el ec'ów ok a, ow el ñ sosi eke am òbr low. ²ÈÈ, ey s'uw any eke Nyam eci jej ok a el tasi agñ eke bi kok nene a e lís. ³Ñ bi jej agñ a eke bi kok ów amua a ok, gbekò bi kok èsè el af! Ñ am òny òmn tasi eke Nyam eci jej ok a k'ow òbm'ñ low ee? ⁴Nyam òny erm mamn, li b'ègñ low l'eb, etñ li b'eku low. Kò na anake erurm ab ee? Kò ñ, uwm any eke Nyam ec'erm mamn na am òñ abusu eke k'itññ ñ ec'es an ab ee? ⁵Gbekò k'erurm eke k'iri, k'erurm eke k'itññ. Na sosièm anake am eb erm bebl ligbel èw es ñ e lís erm bebl e lègñ a ec'a. Lègñ a, Nyam b'ow elu òkm eke nenyembri nyam em li bi jej agñ ec'ów l'ok. ⁶Etñ *li b'ow n'òñ ègñ ègñ ec'ów eke kok a e yec'a ek'it a.* ⁷Agñ beb b'ucu òny es kok low mamn, yec'etñ ke -n'anñ Nyam ec'anygbel ab em. -Li b'ól yej'èke Nyam ki susm el es, etñ -li b'ól owr anñ a eke úwrm ab es. Agñ amua, Nyam b'ow òñ el -n'anñ owr in ab sègñ fèñ eci. ⁸Agñ beb b'òbr'r any, -l'eluamn low nenyembri nyam kò -li bi yeb low ñuñ am nyimn el. Agñ amua ec'a, Nyam b'ow yegm el in ec'erm bebl ligbel a. ⁹Gbre lele erññ ab b'ow òny agñ a fèñ eke bi kok low ñuñ a, ow b'ow òb nuñ Jwifel em, ke ow èññ agñ ek'èlm Jwifel a yeji. ¹⁰Sica Nyam ec'anygbel a, es susm a lele erm es ey ab ab, li b'ow n'òñ agñ a fèñ eke bi kok low mamn a, ow b'ow òb nuñ Jwifel em, ke ow èññ agñ ek'èlm Jwifel a yeji. ¹¹Tasi em a, Nyam okm ereb agñ em.

¹²Agñ a fèñ eke am kok sikpl ke úwrm Mois e sol ab any a, b'ow uw eke -l'uwm ol ab any yeji. Gbekò agñ a fèñ eke uw Mois ec'ol ab any ke eben yeji am kok sikpl a, ol a b'ow jej el e low ok. ¹³Bwo ec'ègñ Nyam b'oc èsè ègñ nyim nyim af in ec'any af ee? Ow elm agñ a eke b'iri Mois ec'ol a nene cè a. Njan, kò agñ eke b'elum ol a. ¹⁴Agñ a eke elm Jwifel a uwm Mois ec'ol ab any. Gbekò el em ec'agñ beb bi kok èsè elèl eke ol a bi dad ab af. Agñ amua -l'uwm ol any, gbekò ow anñ èsè eben ol a cè wel yeji wè'n uw any af. ¹⁵Aña em a, -li bi yegm low nyam: ów a eke ol bi dad a nòn el ec'erm ab em, sow tutr eke -li b'òny el obi em a b'èlu ow e low òkm. Sakp oglog el e sow tutr a bi dad eke -l'uwm kok, ke sakp beb ec'a wel dad eke -l'uw kok. ¹⁶Ów amua fèñ eke mi dad a b'ow ok òkm kpata jej ok e lègñ a, èsè elèl eke Amani Mamn na eke m'am òb a am dad ab af. Lègñ a, Nyam b'ow ecr Jesu Krist em jej fèñ a eke lól es agñ ec'èb ir em a e low ok.

† 2.6 Èkn Selu 62.13; Nyandre 24.12.

Jwifel ɔny low ɔbr Nyam ec'any af

¹⁷Ŋ eke b'ij en eɛe in Jwif a, ol af anake b'eb læc a etɲ ntotɲ b'ok'ɲ ɲ e Nyam a eci. ¹⁸Ŋ uw yec'a eke li b'erur ab any, etɲ ol b'elum'ɲ abu sɔsum yec'a eke akpl a oc. ¹⁹Ŋ bi tutr eke ɔtu eke ki nyimn ány eflu, ke él agɲ ek'anɲ ncebn em a ec'usuayl, ²⁰agɲ ek'uwm low any a lel el ek'ew fuefue ɔmn em ab ab eci low yegm es. Eɛ, ɲ bi tutr eke ol eke ɔny a ɔɲ'ɲ ɔny low any uw lele low nɛnyembri nyam tasi ab. ²¹Eke ow el eben, ɲ eke bi yegm awlɲel low a, ám yegmmn'ɲ sosi low! Ŋ bi dad eke eɲɲ k'iy mil, ke ɲ ám iy! ²²Ŋ b'edɲn **nfaci** ij, ke ɲ ám ij. Ŋ b'ɔny sinyam yadɲ eci sifn, kɔ b'iy el e Sinyamel ab em e simob a![†] ²³Ŋ ntotɲ b'ok'ɲ ol ek'ɔny a eci, gbekɔ élum ol, ow b'ɔɲ ɔny Nyam ec'any a oc es. ²⁴Tasi em, kin yec'eke wel b'awl Nyam Lɛl em: *ɔny sosisem, agɲ a eke elm Jwifel a bi yayr Nyam e nin a.*[†]

²⁵Eke bi kok low yec'a eke ol bi dad a, ke nawre tasi **likr** es ubr el low akplu. Kɔ eke élum ol, etɲ ubr likr es bɔbɔ yɛji, anɲ eɛe eɲɲ eke ubrm es ab af. ²⁶Kin low nyam: eɲɲ nyam ubrm likr es, gbekɔ li b'elum Nyam ec'ol a. Kɔ Nyam k'ow eɲɲn ebn'n eɛe likr cɛ ow'n ubr es af ee? ²⁷Eɲɲ ikɲ na ubrm sos meɲl af e likr es, gbekɔ li b'elum ol. Eke ow el eben a, in anake li b'ow li jej ɲ owi l'ok, ɲ eke elum ol a. Ke ɲ nana ɔny ol a eke wel nɔn a lele likr es ubr ab! ²⁸Tasi em a, Jwif tasi a, elm eɲɲ a eke b'an es sos meɲl af eɛe Jwif af a, etɲ likr es ubr tasi a yɛji, elm sos lel a eke wel b'ubr es a. ²⁹Kɔ Jwif tasi a, in l'el eɲɲ a eke el Jwif erm em a, etɲ likr es ubr tasi a, el erm em ec'a.[†] Likr es ubr na, Nyam ec'Abɲ ab em li b'anɲ l'ow, kɔ ow elm ol eke wel nɔn ab em. Jwif tasi a éɲnm in ec'aw a agɲ em, kɔ Nyam em li b'éɲn.

Agɲ a feɲ ɔny low ɔbr, Jwifel lele agɲ eke elm Jwifel ab ab

3 ¹Eke ow el eben, ke bla lowi Jwifel ɔny eke agɲ likpr a ɔnym ee? Etɲ kɔ ob nyam anɲ eke wel b'éɲn likr es ubr ab em ee? ²Eɛ, wel bi lɛr ekn a, ob ligbel anɲ em! Anke Jwifel anake Nyam ikɲ anym abul in e sodad ebl a. ³Kɔ sica, eke Jwifel beb ijm neny nyam, ke ow b'ow eɲɲn Nyam eke k'ij neny nyam ee? ⁴Njaɲ ow k'ow elm eben! Kin yec'ek'it eke si k'uw any: Nyam el neny nyam es, kɔ agɲ a feɲ anake el ayadɲu a. Tasi em a, Nyam Lɛl dad Nyam e lís nine: *Ow it eke wel k'uw'ɲ any nyim nyim ɲ e sodad ebl em. Etɲ eke wel bi jej ɲ owi ok, ke ɔny low ij jej ok ab em.*[†] ⁵Kɔ eke eɲɲ nyam bi tutr eke low ɲɲɲ eke s'am kok a am elum abu wel ekn eke

[†] **2.22** Anɲ k'aw ke ow el Nyam any uwm eɛel eci Sinyamel ab em eci Nyam nuɲ ign mob a eke b'anɲ a, ec'ol ij owi. [†] **2.24** Èkn Esayi 52.5, Septant em ec'odad eke wel oc.

[†] **2.29** Jeremi 4.4; 9.24-25; Ol ɔkn 30.6. [†] **3.4** Èkn Selu 51.6, Septant em ec'odad eke wel oc.

Nyam el neny nyam es, wel ɔtu eke ki dad ese Nyam ijm neny nyam eke li b'or ey in ec'erm bebl ab em ab ee? (Aŋa m'am dad odad ese eɣŋ kaka feŋ af.)⁶ Njaŋ ow k'ow elm eben! Tasi em a, blel Nyam ijm neny nyam, ke ayaf l'ɔtu eke li ki jej wus e low l'ok ee? ⁷Eɣŋ nyam ɔtu eke ki dadr in sosi ese: eke em eci yadŋ ab em Nyam e low nenyembri nyam a b'ey ɔkm kpata in ec'anygbel a eci, ke sica bla sosiem etŋ, em, emeny m'ony es abur ese sikpl es af ee? ⁸Ow otarir es eke wel ki dad ese: «Si kók low ŋuŋ, yec'etŋ ke low nimamn áŋŋ em ey ɔkm!» Agŋ beb b'ok ey ów af etŋ bi dad ese low na anake es bi yegm a. Ow it eke agŋ amua na k'eŋŋ gbre.

⁹Sica ayaf s'ɔtu eke si ki dadr a? Kɔ ey Jwifel, s'agb s'akm agŋ likpr a feŋ ee? Njaŋ ow elm eben! M'ikŋ anym m'elu low nyam ɔkm: Jwifel lele agŋ a feŋ eke elm Jwifel ab ab anŋ sikpl ec'abu em. ¹⁰Etŋ kin yec'eke Nyam Lel dad:

Eɣŋ kaka anm eke el nyim nyim, eɣŋ nyamni bɔbɔ yeji anm!

¹¹ Eɣŋ kaka ɔnym nuŋ em,
eɣŋ kaka ɔlm Nyam es!

¹² El feŋ -n'ŋgbɔŋ ejagb mamn ab af,
etŋ -n'uŋ el feŋ.

Eɣŋ kaka am kokm low mamn, eɣŋ nyamni bɔbɔ yeji!

¹³ El eci emn geg a el uwomu eke anŋ foŋ;
el eci anm ab em li b'ewl meju,
etŋ el eci nenyim lokm a, labŋ eci sar a anŋ.

¹⁴ El e neny ab em ofn e sodad lele sodad eke bi bubm eɣŋ ew es ab iy
gbɔŋ.

¹⁵ Eɣŋ ibi ec'a, -li b'uru es fafa -n'im -l'ibi.

¹⁶ -Li bi ŋuŋŋ ob feŋ el eci ejagb ab af
etŋ -li b'ewl gbre usu a feŋ.

¹⁷ El, -l'uwm erm es ey eci ejagb ab any,

¹⁸ etŋ -l'el agŋ eke ɔnym Nyam ec'elum kaka.[†]

¹⁹Gbeɔ s'uw any eke low feŋ eke **ol** am dad a, ow el agŋ a eke k'elum ol a n'am dad. Ow sosiem eɣŋ kaka k'ɔtum dogŋŋm sos, kɔ wus nimum ey udu Nyam ec'any af. ²⁰Na sosiem anake eɣŋ yec'eke k'elum Nyam ec'ol a e low feŋ ek'anŋ em a, ke ow sosiem Nyam óc'r ese eɣŋ nyim nyim af in ec'any af a, eɣŋ kaka k'anm eke k'ɔtu kok eben a. Tasi em a, ol, low nyam ce li bi kok: li b'ɔŋ agŋ abusu uw any eke -n'ony sikpl.

Kin elel eke Nyam b'ɔŋ eɣŋ el nyim nyim in ec'any af a

²¹Sica gbe, Nyam elu elel eke li b'ɔŋ ey s'el nyim nyim in ec'any af ke ow élm ol eci elum em a ɔkm. Etŋ Mois ec'**ol** a lele **kokoba** ɔb esel ab yeji

[†] **3.18** Èkn Selu 5.10; 10.7; 14.1-3; 36.2; 53.2-4; 140.4, Septant em eci sodad eke wel ot. Emeny èkn Esayi 59.7-8 yeji.

dad ow e low. ²²Nyam b'ony agη él nyim nyim in ec'any af el ec'omn a eke -li b'oc -l'elu Jesu Krist em a sosiem. Li bi kok low na n'ony agη a feη eke b'ony omn Krist em a, anke el feη -l'el kpeη kpeη; ²³el feη -n'ony sikpl, etη eηη kaka stum kokm low sobo a eke Nyam am ibrm a iym neny.† ²⁴Gbeko Nyam in ec'erm mamn ab em, b'ecr Jesu Krist eke bi soη el sikpl ec'abu em a, oη el -l'el nyim nyim ofr em. ²⁵⁻²⁶Nyam ikη anym bebem ew es eke Jesu k'ok in e mebl ab es egb waw em. Etη in ec'egb waw ab em, Jesu eηη agη a ek'ony omn in em a e sikpl a ec'oc ap. Nene a, Nyam erur eke ki yeηm elel eke l'el nyim nyim seηη feη a: leηη sig em a, l'eku low etη l'ewm low n'om agη el e sikpl a eci. Ko yefenyina em a, Nyam am yeηm elel eke li b'ony agη el nyim nyim in ec'any af a. Tasi em a, n'am erur eke li k'el nyim nyim ke n'ony agη a ek'ony omn Jesu em a yeηi él nyim nyim.

²⁷Sica, ko s'ony ow ejeci eke ow em si k'ew sos ee? Njan, ow anm ij! Bla sosiem ec'ee? Anke yec'eke el ow tasi a, ow elm ol ec'elum a, ko ke ony omn. ²⁸Ee, kin ow eke s'am tutr a: agη b'el nyim nyim anke -li b'ony omn, ko ow elm eke -li bi kok ol ec'ow a feη ek'am ibrm a sosiem. ²⁹Sica Nyam na, ko Jwifel sony ce eci Nyam l'el ee? Ko l'elm agη ejec'a gbē e Nyam ee? Kaka! L'el ebr ejeci ec'agη a yeηi e Nyam, ³⁰anke Nyam nyam coco ce anη. In anake li b'ow n'ony Jwifel eke wel bubr ekr es a, él nyim nyim el ec'omn a sosiem a, etη emeny in ce anake li b'ow n'ony ebr ejeci ec'agη a eke wel bubrm ekr es a yeηi él nyim nyim el ec'omn a sosiem a. ³¹Nene a, eke si b'ony omn, ke ol ob ofr ofr s'am oη'n l'el ab ee? Njan, ow elm eben! Ko ol ec'any a nana anake s'am elu okm tasi a.

Nyam oc Abraham ese eηη nyim nyim af

4 ¹Sica bla lowi s'otu eke si ki dad Abraham ey lagη eci l'is ab ee? In obi e lec em, bla obi l'otu n'eηη ee? ²Blel ow el in ec'ow eke li kok a sosiem Nyam oc'r ese eηη nyim nyim af ana, l'otu eke li k'ij neny, ko ow elm Nyam ec'any af gbē. ³Tasi em a, bla Nyam Lel dad ee? *Abraham ony omn Nyam em, ow oη Nyam oc'r ese eηη nyim nyim af in ec'omn a sosiem.*† ⁴Eke eηη bi kok juma a, wel bi soη'r labm. Labm soη na elm ob ap, ko ob ek'it eke wel k'ony'n. ⁵Sica, eηη nyam k'í kokm juma kaka, ke n'ony omn Nyam eke b'ony sikpl es él nyim nyim ab em, eηη ikη na, Nyam b'oc'r ese eηη nyim nyim af, in ec'omn a eke n'ony a sosiem. ⁶Na sosiem anake David am dad eηη a eke Nyam b'oc ese eηη nyim nyim af, ke ow él in ec'ow kok sosiem a e low ese:

⁷Ehe esel a el agη a eke Nyam ony el ec'ow obr oc es,
ke tetη el eci sikpl ab es a.

† **3.23** *Eηη kaka stum kokm low sobo a eke Nyam am ibrm a iym neny:* odad na Grek em wel otu ek'itηη ejec'em dad ese: *el feη -li k'otumn -l'owmn Nyam ec'anygbel a ec'any af.*

† **4.3** Èkn Nuη Ob 15.6.

8 Ehe el εγη a eke Nyam úsm in e low ɔbr
e low jam a eci.†

Ow elm likr es ubr ɔm εγη elm nyim nyim

9 Kɔ ehe na, Jwifel eke bi bubr ekr es a ɔny cɛ ec'ee? Agη ejec'a eke am bubrm ekr es a εl gbɛ ow elm εl ec'ee? M'ikη anym mi dad m'ese: *Abraham ɔny ɔmn Nyam εm, ow ɔη Nyam oc'r εsɛ εγη nyim nyim af in ec'ɔmn a sɔsiem.*† 10 Etη kɔ bogη e lɛγη εm Nyam oc'r εsɛ εγη nyim nyim af ee? Kɔ lɛγη ab εm eke l'ubr likr es a, oglog ow a eke li k'ubrm es ab ee? Njaη, ow elm lɛγη ab εm eke l'ubr likr es a, kɔ lɛγη ab εm eke li k'ubrm es a. 11 Gbuη ke l'ubr likr es a, ke Abraham el nyim nyim Nyam ec'any af η, in ec'ɔmn a eke l'oc l'elu ow εm a sɔsiem, etη sica ow e jam a, n'εηη likr a eke l'ubr es a eci meny ewr. Etη meny ewr na bi yεgm eke in ec'ɔmn a eke l'oc l'elu Nyam εm a sɔsiem ow ɔη etη Nyam oc'r εsɛ εγη nyim nyim af. Nεnɛ a ow ɔη Abraham el agη a fɛη ek'ɔny ɔmn Nyam εm a ec'el εs, eke l'ubrm likr es yeji. Etη agη amua ek'ubrm likr es a, Nyam b'oc εl εsɛ agη nyim nyim af. 12 Etη Abraham cɛ, el Jwifel eke bubr ekr es a ec'el εs. Aηa m'erur eke mi ki dad agη eke εl eci likr es ubr a elm sos af eci cɛ, kɔ ke εmeny b'ucu εy εs Abraham eci sewl a ɔny es a e low: in, l'ikη anym l'oc ɔmn l'elu Nyam εm gbuη etη l'ow l'ubr likr es.

Nyam e low a eke εwar εw es a el agη a fɛη ek'ɔny ɔmn a eci

13 Nyam εwar Abraham lel in ec'alaw a eke b'ow ok ɔkm in εm a, eke l'i b'ow l'ij wus aja.† Gbɛkɔ low εwar na, ow elm eke Abraham εlum ol a sɔsiem Nyam dadm εwm es. Li dad aηke l'oc Abraham εsɛ εγη nyim nyim af ow ec'ɔmn a sɔsiem. 14 Sica eke aja a eci ij a el ke kók ol ec'ów a eke am ibrm a, ke ɔmn elm low kaka, etη Nyam eci low a eke εwar a yeji elm low ij. 15 Tasi εm a, ol ec'eluam a b'εsη Nyam ec'erm bebl, kɔ eke ol anm a, wɛl k'ɔtum ɔbm ol es.

16 Ow sɔsiem a, ɔmn eke wɛl b'oc elu Nyam εm a anake b'ɔη εγη ij aja a, etη ow el bibm eke wɛl b'εηη ɔfr εm tasi. Na sɔsiem ob a eke Nyam εwar εw es a el agη a fɛη eke el Abraham ec'alaw a eci. Etη ow elm agη a eke b'elum ol a ɔny, kɔ agη a ek'ɔny ɔmn Nyam εm εsɛ Abraham eke el εy fɛη eci εy εs af a yeji. 17 Eɛ, Nyam Lel dad nine: *Mi kok'η el bieku nɔnɔ ec'el lagη.*† Abraham el εy εs Nyam ec'any af. Ow εm anake n'ɔny ɔmn a, Nyam a eke b'ɔη agη eke uw a igb aηη owr, ke ɔny abusu eke ob ek'anm wɛl éknm a, kok ow aηη wɛl am ékn a. 18 Low ɔmn kaka anm low a eke Nyam εwar a eci lís ij, gbɛkɔ ebɛn yeji Abraham ɔmn cɛ. L'oc in ec'ɔmn a l'elu Nyam εm etη ow sɔsiem, l'el bieku nɔnɔ ec'el εs. Nyam Lel dad nine: *Agη*

† 4.8 Èkn Selu 32.1-2. † 4.9 Nuη ɔb 15.6. † 4.13 Nuη ɔb 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18.

† 4.17 Èkn Nuη ɔb 17.5.

eke b'ow anɲ ɲ em ok ɔkm a b'ow enɲ nɔɔɔ. † 19 Eɲ eke ow anɲ akpo tɛl ce ke n'ony akpo ekɲ yen a yeɲi, in ec'omn a digrm kaka. Eɲ l'uw any yeɲ'eke in e sos megl a anɲ eɛ ob eke uw af, eɲ ɛy Sara yeɲi k'otum ewm iy ij. 20 Eɛen yeɲi, Abraham irmnm in ec'omn a eɲ beɛarm kaka, Nyam e low ɛwar a e lɛs. Catɲ nana anake in ec'omn a obn ke li kɔklm Nyam a. 21 L'uw low nyam gbɛ any tasi: yec'a eke Nyam ɛwar a, n'ony abusu nɔɔɔ eke li ki kok. 22 Na sosiɛm Nyam oc'r eɛɛ eɲɲ nyim nyim af. † 23 Ba Nyam Lɛl bi dad eɛɛ: *Nyam oc Abraham eɛɛ eɲɲ nyim nyim af*, ke sodad amua elm Abraham cɛ eci. 24 Kɔ ɛy yeɲi ow ot ɛy es, eɲ Nyam b'ow lɛr ɛy ec'omn a. Tasi ɛm a, in eke l'igbm ɛy ɛs Kɔtɔkɔ Jesu luw ɛm a, in ɛm s'ony ɔmn. 25 ɛy e sikpl a sosiɛm Nyam ɔɲ wɛl ibi Jesu, gbɛkɔ Nyam igbm'n luw ɛm yec'eɲɲ ke s'ɛl aɲɲ nyim nyim.

Nyam ɛcr Jesu ɛm okr ɛy ɛm in ab

5 1 Nɛnɛ anake Nyam oc ɛy eɛɛ aɲɲ nyim nyim af ɛy ec'omn a sosiɛm a; eɲ sica s'anɲ ɛrm es ɛy ɛm in ab, ɛy ɛs Kɔtɔkɔ Jesu Krist sosiɛm. 2 Jesu anake kok ke s'otu s'ucu ɔmn ɛm, bibm eke s'ɛɲɲ a s'ony es a. Eɲ s'anɲ sos ɛm iɲɲ ɛm aɲke s'am ɔmn eke si b'ow s'anɲ Nyam ec'anygbɛl ab ɛm. 3 Ow eke akpl tasi a el, si b'anɲ sos ɛm iɲɲ ɛm eke ow el gbɛr s'am ij yeɲi. Eɲ s'uw any tasi eke gbɛr ij b'ɔɲ eɲɲ ɔny ɛrm susu, 4 eɲ eɲɲ eke b'ony ɛrm susu a, li b'ij lɛc eke ses babur b'anɲ yeɲi. Eɲ eke b'ij lɛc es abur ɛm a, li b'ony low ɔmn, 5 eɲ low ɔmn na ɛjum eɲɲ. Tasi ɛm a, Abɲ Lala ɛm Nyam ɛcr yibr ɛy e mɛrm a in ec'erur a.

6 Tasi, eke s'anɲ ke s'onym lɛc kaka sikpl ec'any af a, yogɲ anake Krist eɲɲ eb uw ów eɲɲɲ eɛɛl eci, lɛɲɲ ab af eke Nyam bebm ɛw es a. 7 S'uw any eke ow ɛw tuɔtuɔ eke eɲɲ k'eɲɲ eb uw eɲɲ nyim nyim eci. Sica ów amamn kok ɛs ec'a, k'aw ke eɲɲ átr sos es eɲɲ eb uw. 8 Gbɛkɔ kin eɛɛl eke Nyam yegm ɛy in ec'erur eke n'ony ɛy ec'a: n'ɔɲ Krist ow uw ɛy eci, lɛɲɲ ab ɛm eke s'el sikpl eɛɛl a. 9 Sica, eke in ec'egb waw a ɔɲ ɛy s'el aɲɲ nyim nyim, ow ayl tasi yeɲ'eke li b'ow li sɔɲ ɛy Nyam ec'erm bebl a e lɛs. 10 Eɛ, lɛɲɲ ab ɛm eke s'el Nyam ec'efnu a, n'ony l'okr ɛy ɛm in ab Jim eci luw ab ɛm. Sica eke n'ony l'okr ɛy ɛm a, ow ayl tasi yeɲi eke li b'ow li sɔɲ ɛy Jim eci sel ab ɛm. 11 Eɲ ow elm na cɛ! ɛy si b'oc ɛy eci sos ɛm iɲɲ a s'ɛlu Nyam ɛm ɛy ɛs Kɔtɔkɔ Jesu Krist sosiɛm, in eke sica n'ony l'okr ɛy ɛm Nyam ab a.

Adam ɛm s'ok wus eɲɲ Krist ɛm s'el nyim nyim

12 Eɲɲ nyam sosiɛm anake sikpl ow wus af aɲɲ a. Eɲɲ a el Adam. Eɲɲ sikpl ism luw ab. Eɲɲ luw ɛbmɲ aɲɲ fɛɲ es, aɲke aɲɲ fɛɲ ɔny sikpl. 13 Gbuɲ ke Nyam ɔɲ Mois ol a, ke sikpl ikɲ anym anɲ wus na ɲ. Gbɛkɔ

† 4.18 Èkn Nuɲ ɔb 15.5. † 4.22 Èkn Nuɲ ɔb 15.6.

eke ol anm a, Nyam usm sikpl e low jam tasi. ¹⁴Kɔ eben yeji, igñ Adam e legñ ab em toñ Mois a, luw eb wus nimum ɔnym ab. Eñ agñ eke kokm sikpl eke otarir es Adam ec'a eke egñm eluam Nyam ec'odad a yeji, luw b'ibi el.

Adam anake el egñ a eke k'ow a eci any ɔkñnin a. ¹⁵Gbɛkɔ ereb ligbɛl anñ Nyam ec'ob ap ɔfr em a lele Adam eci sikpl ab ab ec'arañ. Eɛ, Adam, egñni nyam a eci sikpl a sosiem cɛ anake agñ nɔkɔ gbɛl uw a. Gbɛkɔ Nyam ec'ob ap ɔfr em a leg nɔkɔ ligbɛl. Ob ap na, Nyam ɛcr egñ nyam em elu'l ɔkm. Egñ a in l'el Jesu Krist. Eñ eben a, n'ɔmun in eci ów amamn ab es ɔfr em agñ nɔkɔ gbɛl af. ¹⁶Nyam ec'ob ap a bi kok low eke otarm es egñ nyam a eci sikpl a ec'ab ab. Tasi em a, Adam egñni nyam a eci sikpl a e jam a, Nyam eci jej ok a el ke egñ fɛñ úw. Gbɛkɔ, kin eke el e sikpl nɔkɔ gbɛl a e jam a, Nyam ec'ob ap ɔfr em a ɔñ el -l'eel agñ nyim nyim. ¹⁷Eɛ, egñ nyam cɛ kok sikpl etñ luw ibi agñ fɛñ egñ nyam a cɛ e sikpl a sosiem. Gbɛkɔ, Jesu Krist egñ nyam sosiem cɛ agñ fɛñ el yeji b'ɛñn ów nɔkɔ Nyam e lís: -li b'ɛñn Nyam ec'erm mamn ligbɛl a, etñ ow eci ob ap ɔfr em a b'ɔñ el -l'el agñ nyim nyim ow ec'any af. Krist sosiem, -li b'ow -n'anñ owr etñ -li b'ow -l'ew es ow ab.

¹⁸Ow eke si ki dad s'uwar a el, s'am ɛkn eke egñ nyam cɛ eci sikpl a eke kok a anake is agñ fɛñ e luw a. Eɛn cɛ, egñ nyam eci low nyim nyim e kok a, ɔñ etñ Nyam oc agñ fɛñ ɛsɛ agñ nyim nyim af in ec'any af, etñ li b'ɔñ wɛl sel. ¹⁹Lɛgñ sig em a, egñ nyam egñm eke k'elum Nyam, etñ ow ɔñ agñ nɔkɔ gbɛl el sikpl ɛsɛl. Eɛn cɛ, egñ nyam eke elum Nyam a sosiem, agñ nɔkɔ gbɛl el nyim nyim Nyam ec'any af. ²⁰Sica ol ow, etñ sikpl ɛny eb es nɔkɔ ligbɛl. Gbɛkɔ yogñ a eke sikpl ɛny eb es a, Nyam eci ɔɔñ ikñ a b'ɛny bubu af. ²¹Lɛgñ sig em a, sikpl ɔny abusu fɛñ eke k'ɔñ agñ uw. Eɛn lɛgñ na em, Nyam eci ɔɔñ ikñ a ɔny abusu fɛñ eke k'ɔñ agñ el nyim nyim Nyam ec'any af. Eñ eben a, s'ɔtu eke si k'ɛñn sel ek'ɔnym uwr Nyam ab, ey ɛs Kɔtɔkɔ Jesu Krist sosiem.

Eke ok mij nuñ ke uw Krist ab etñ anñ owr in ab

6 ¹Sica ayaf si ki dadr ab ee? Kɔ sikpl ow it eke abu k'anñ ey em s'am kok yec'etñ ke Nyam e ɔɔñ ikñ a ám ɛny bobn ee? ²Njanñ, ow elm eben! Ey s'ɛcr luw eke ɔny kpab ey es sikpl e lís ab em. Ayaf emɛny s'ɔtu eke si k'ir sikpl ec'eb ee? ³ɔny uwr any tasi eke: eke wɛl ok ey mij nuñ Jesu Krist e nin em a, yogñ etñ s'okr af in e luw ab ab. ⁴Ow sosiem, eke wɛl ok ey mij nuñ a, s'uw etñ wɛl oc ey es in ab. Gbɛkɔ, Nyam ec'anygbɛl ec'abusu ligbɛl a igbm Krist agñ ek'uw ab em, yec'etñ ke ey yeji, s'ɔny eb ir owr.

⁵Tasi em a, s'okr af nimum in ab lɛgñ a eke s'uw in ab a. Eɛn cɛ, si b'ow s'okr af in ab lɛgñ a eke ey yeji si b'ow s'igb luw em ɛsɛ elɛl eke l'igb ab af a. ⁶S'írir low na sɛnyn sɛnyn: ey ec'elɛl eke s'anñ anym em a, wɛl

oc lele Krist ab ɔbm oliɲɲ. Ow ɔɲ, sikpl a eke anɲ ey em a uɲ, etɲ s'elɲ in eci madu ij. ⁷Eɛ, eɲɲ eke uw a anɲ sikpl e low em ij. ⁸Eke sica s'uw Krist ab a, s'ub nawrɛ eke ow el in ab si b'ow s'anɲ owr. ⁹S'uw any tasi eke lɛɲɲ a etɲ eke Krist igb agɲ ek'uw ab em a, li k'ow l'uwɲ ij, etɲ luw ɔnym abusu kaka in af. ¹⁰Krist uw, etɲ in e luw a ɔny kpab'r es sikpl e lís nimum nimum, akp nyam sɛɲɲ fɛɲ eci. Sica n'anɲ owr, etɲ in ec'owr anɲ a nimum el Nyam eci. ¹¹ɔny yeji, ocar ɔny sosi eɛe agɲ eke sikpl ec'abusu a eɲm es ij, ke Jesu Krist ab ec'af okr ab em am ir eb Nyam ec'af.

¹²ɔny, sikpl ɔtum eke k'ony abusu ɔny af ij. ɔny eci sos meɲɲ a b'ow uw lɛɲɲ nyam. Ow sosiem, ow itm eke k'elumn in ec'ow eɲɲɲ a eke b'aw'r a ij. ¹³K'òcr ɔny eci sos a eci susu susu a k'ewr es sikpl eci, eɛe ejaɲb eke eru es low ɲɲɲ kok ec'af. Kɔ nana, òcr ɔny nimum kokr Nyam e low, eɛe agɲ ek'anɲ luw em igb anɲ owr af. Òcr ɔny eci sos a eci susu susu a ewr es eɛe ejaɲb eke eru es low nyim nyim e kok ec'af. ¹⁴Sica eke ow elm ol eɲm ɔny es ij, ke ow el Nyam eci ɔɲɲ ikɲ ab anake ew ɔny es a, sikpl k'otum ɔnym abusu ɔny af ij.

Madu eke b'ɔny eb ir eke b'akpl Nyam sos em

¹⁵Nawrɛ, ey ow elm ol eɲm ey es ij, kɔ Nyam eci ɔɲɲ ikɲ a ew ey es. Ow sosiem a, kɔ abusu eru ey es eke si ki kok sikpl ab ee? Njan, ow elm eben! ¹⁶ɔny uwr any tasi eke, eke b'ɛɲɲ ebr am kokr eɲɲ eci juma eɛe madu af a, ɔny eel eɲɲ a eke am elumn a eci madu. Ow sosiem a, oglog ɔny eel sikpl e madu, ke sikpl óc im elu ɔny luw em, oglog ɔny eel Nyam e madu, ke ɔnyɲ eb ir nyim nyim in ec'any af, anɲke b'ɔnyɲ in ec'elum. ¹⁷S'ɲɲ Nyam bia! Lɛɲɲ sig em a, ɔny eel sikpl eci madu. Jam anɲ em a, ɔny eɲɲ ebr eke k'elumn ɔny ec'erm fɛɲ em, Amani Mamn a eke wɛl babul agɲ fɛɲ a. ¹⁸ɔny dogɲɲin sos ebr sikpl ec'abu em etɲ am kokr low nyim nyim eci juma. ¹⁹M'am oc agɲ em e low mi bebmn anɲke ɔny eci low iri a b'otu ɲɲɲ. Lɛɲɲ sig em a, eɛe madu af, ɔny ocr ɔny eci sos meɲɲ a ewr es eb ir eke el sikpl lele suksuk ab eci, etɲ ow eci low ek'anɲ em ey ɔkm a, el Nyam eci any ɔbr. Eben, yefenyina yeji eɛe madu af, òcr ɔny eci sos meɲɲ a ewr es eb ir eke el low nyim nyim eci, etɲ ow eci low eke b'ow anɲ em ey ɔkm a, b'ow el eb ir lala eke b'akpl Nyam sos em.

²⁰Ow a eke eel sikpl eci madu a, low nyim nyim eci kok a áwɲ ɔny. ²¹Ow e lɛɲɲ ab af a, bogɲ ec'ey ɔsur ee? Yefenyina, ow am ɔny ɔny és, anɲke ow eci ey eke ow ɔsu a el luw. ²²Sica jam anɲ, wɛl ɔɲɲ ɔny sikpl e lís etɲ ewal eel Nyam eci madu. Na sosiem am ir eb eke b'akpl Nyam sos em, etɲ ow eci low ek'anɲ em ey ɔkm a, el Nyam ab ec'eb ir sɛɲɲ fɛɲ a. ²³Nawrɛ, anɲke sikpl eci labm ɔɲɲ ek'anɲ em a el luw; kɔ Nyam eci ob ap a el sel a ek'ɔnym uwr, ke li b'ɲɲ ey, ey Es Kɔtɔkɔ Jesu Krist ab ec'af okr ab em a.

Wɛl ɔɲɲ ey ol ec'abu em eke si ki kok Nyam e low

7 ¹Agɲ lisijimɛl, em m'uw any eke ow el agɲ eke uw Nyam ec'ol ab any a, m'am dad odad. Ol ɔny abusu ey af eke s'anɲ owr a cɛ. Etɲ ow

el low eke uwr any tasi. ²Kin low ebmn nyam: ol em a, yɔw eke ebi igɲ a okr af in ec'igɲ ab ab eke igɲ a anɲ owr a. Kɔ eke igɲ a b'uw a, yɔw a sos b'ok es ol a ek'ɔny okr'r af ec ab a e lís. ³Lɛɲɲ ab em eke ec anɲ owr a, eke n'im l'ɛbi igɲ ejeci, ke **nfaci** l'ij a. Kɔ eke ec uw a, ol em a abusu eru'r es; l'ɔtu eke li k'ɛbi igɲ ejeci ɔɲɲ, li k'ow l'elm facyɔw. ⁴Em lisijimɛl, ɔny ec'a yeji ɛben cɛ. ɔny okar af Krist eke uw ey sɔsiɛm oliɲɲ af ab ab; ow sɔsiɛm, ɔny kpabr es nimum Mois ec'ol a e lís. Sica eel ɛɲɲ ejeci nyam eci; ɛɲɲ ejec'a, in l'el ɛɲɲ a ek'igb luw em a. ɛɲɲ ɛben em a s'ɔtu eke ey fɛɲ si k'ɔsu ey Nyam e juma kok ab em. ⁵Ɛɛ, lɛɲɲ sig em a, eke s'am kok ów eke b'akpl ey sos em a, Mois ec'ol a ec'ów a tasi eke bi dɛdɲɲ a b'itr ów aw ɛɲɲɲ a eke ki kok low ey e sos ab em, ɛɲɲ ow e low ek'anɲ em ey ɔkm a, el luw. ⁶Gbɛkɔ sica, si kpab es nimum nimum Mois ec'ol a eke ɔny awɲ ey es a e lís; s'ɔtu eke sica si ki kok Nyam e low a sewl owr em, s'am ɛlum Abɲ Lala, ke si kí kokm Nyam e low a ɛsɛ lɛɲɲ sig em ec'a eke s'anɲ ol a eke wɛl nɔn a eci es ɛw em ab af.

Sikpl b'ɛcr ol em ok ey wus

⁷Sica ayaf si ki dadr ab ee? Kɔ Mois ec'ol na, sikpl eci juma n'am kok ee? Njan, ow elm ɛben! Gbɛkɔ ol anake ɔɲ m'uw sikpl any a. Tasi em a, blel ol dadm ɛsmɛ: *K'ow ocm nyamnɛyr em erurm awlɲ ec'ob*,[†] blel mi k'uwm any eke ow el low ɲɲɲ. ⁸Gbɛkɔ sikpl ɛcr ol na em ɛɲɲ ɔsu em em ów aw ɛɲɲɲ ɔɲɲ ɔɲɲ a fɛɲ, anke blel ol anm ana, sikpl blel ɔnym abusu kaka. ⁹Lɛɲɲ sig em a, eke m'uw m'ol any a, m'el ɛɲɲ ek'anɲ owr. Kɔ sica eke m'uw ol any a, sikpl anake ɛwl meny anɲ owr a, ¹⁰ɛɲɲ em, m'el ɛɲɲ eke uw. ɛɲɲ ol a eke ki nyimn'm m'anɲ owr a, nyimn'm luw em. ¹¹Ɛɛ, sikpl ɛcr ol em ɛlu'm wus ɛɲɲ ɛben a, n'ɔɲ'm m'uw.

¹²Gbɛkɔ ol, in obi a l'el lala, ɛɲɲ ów ey nyam nyam eke anɲ'n em a yeji el lala, nyim nyim lele nimamn ab. ¹³Sica eke ow el ɛben, ke ob mamn ɔtu eke k'ism'm luw ab ee? Njan, ow elm ɛben! Gbɛkɔ sikpl ɛcr ob mamn em ɔɲ'm luw. Nɛnɛ anake ol ɔɲ wɛl ɛkn eel eke sikpl e lɛc a el ob ɲɲɲ kɔ kɔ a.

Ɛy lele sikpl ab ec'ar ogɲ

¹⁴Ɛɛ, ey s'uw any eke **ol**, Nyam ogɲ ow anɲ ow, gbɛkɔ em, m'el ɛɲɲ fuɛfuɛ eke wɛl ɔl ij ɛsɛ adu af sikpl ogɲ. ¹⁵Nawɛ tasi, yec'a eke m'am kok a mi k'irim, anke yec'a eke m'am erur a, mi kókm, ɛɲɲ mi bi kok yec'a eke m'érurm a. ¹⁶Eke mi bi kok yec'a eke m'érurm a, mi b'ɛɲɲ m'eb eke ol el ob mamn. ¹⁷Sica m'uw any eke ow elm em mi kókm ɛben, kɔ sikpl a eke ir em em a anake b'itr'm mi kok ɛben a. ¹⁸Ɛɛ, m'uw any eke low mamn irm em em, em e sos ɔnym ab em. Em ec'a, mi b'erur eke mi ki kok ów

[†] 7.7 Ɛkn ɔkm Ok 20.17; Ol ɔkn 5.21.

eke akpl a, kɔ m'ɔtum mi kokm. ¹⁹Tasi em a, low nimamn eke mi b'erur a, m'ɔtum mi kokm, etɔ low nɔɔ eke m'ɛrurm a, mi bi kok. ²⁰Sica, eke mi bi kok low eke m'ɛrurm a, ke ow elm em mi kokm ɛben, kɔ sikpl a eke ir em em a anake b'itr'm mi kok ɛben a.

²¹Etɔ kin ol ejeci nyam eke m'uyum ab: eke mi b'erur eke mi ki kok low mamn a, ke low nɔɔ kpekɔ inym'm es any af. ²²Em ec'erm ab em, mi b'erur Nyam ec'ol a. ²³Gbekɔ em obi em a, mi b'uyum ol ejeci nyam ab, eke b'atarir Nyam ec'ol a eke in ab neny okr ey af ab ab. Etɔ ol na, in l'el sikpl ec'ol a eke bi kok juma em em, ke b'onym'esɛ in eci sobel em es af a. ²⁴Kin eke m'el gbɛ ec'egɔ! Bwo ec'egɔ b'ow sɔg'm sos megl na eke b'oc im elu'm luw em a e l'is ee? ²⁵S'ɛlu Nyam bia, anke Jesu Krist ey ɛs Kɔtɔkɔ sɔg'm! Etɔ ɛben a, em eci tutr ab em, mi b'egɔ Nyam ec'ol a m'eb, gbekɔ em eci sos onym em a, mi b'elum sikpl ec'ol a.

Nyam ec'Abɔ a b'ɔɔ sos ok ey es

8 ¹Sica low ɔb kaka anm agɔ a eke okr af Jesu Krist ab a eci ij. ²Nawre tasi, eke wɛl okr af Jesu Krist ab a, ke Abɔ Lala ec'ol a anake b'ɔɔ egɔ sel a, etɔ ol na sɔg'm sikpl ec'ol a eke b'ɔɔ egɔ luw a ec'abu em. ³Mois ec'ol a ɔtum eke ki kok ɛben, anke agɔ eci sos onym a ɔɔm'n ow e kok ec'abusu. Gbekɔ Nyam ɔtu kok: l'erm Jim eli sos eke otarir es sikpl esɛl ec'ab ab ow sɔg el sikpl ec'abu em. Etɔ nɛnɛ a, Nyam ɔɔ sikpl a eke am kok juma agɔ e sos em a abur es. ⁴Li kok nɛnɛ, yec'etɔ ke s'onɔ abusu s'ir ɛb nyim nyim a eke ol am ibrm a. Sica, ow elm elel eke agɔ b'ir ɛb a s'irm ij, kɔ esɛ elel eke Abɔ Lala b'erur ab af. ⁵Tasi em a, agɔ a eke b'ir ɛb esɛ elel eke -n'am ɛkan ab af a, b'elum el ec'ow eke b'akpl el sos em a, gbekɔ agɔ eke b'ir ɛb esɛ elel eke Abɔ Lala b'erur ab af a, b'elum yec'a eke Abɔ Lala b'erur a. ⁶Egɔ eke b'us ow eke li b'erur a jam a, li b'im luw em, kɔ eke li b'us Abɔ Lala jam a, li b'im sel eke onym uwr lele erm es ey ab ogɔ. ⁷Tasi, egɔ ec'ow eke b'erur a okrm af Nyam ec'ab ab, -l'eluanm Nyam ec'ol a. El ec'a, ow el low eke -li k'ɔtum -li kokm. ⁸Etɔ agɔ a eke b'us ow aw amua jam a, e low k'ɔtum akplm Nyam sos em ij.

⁹Gbekɔ onɔ ec'a, irmn ɛb esɛ elel eke b'erurir ab af, kɔ esɛ Abɔ Lala ec'elel eke b'erur ab af, anke Nyam ec'Abɔ a anɔ onɔ ec'erm ab em. Eke Krist ec'Abɔ a anm egɔ em, egɔ ikɔ a, l'elm Krist eci. ¹⁰Nawre eke onɔ e sos megl a b'ow uw sikpl sosiem, gbekɔ eke Krist anɔ onɔ em a, Abɔ Lala b'ow ɔɔ onɔ sel, anke Nyam oc onɔ esɛ agɔ nyim nyim af. ¹¹Nyam igbm Jesu luw em. Eke in ec'Abɔ a anɔ onɔ em, in a cɛ eke l'igbm Jesu agɔ ek'uw ab em a, li b'ow l'ɛcr Abɔ Lala em n'ɔɔ onɔ e sos megl a eke b'ow uw a bɔbɔ yeji sel.

¹²Na sosiem agɔ lisijimɛl, s'onɔ labm. Gbekɔ ow elm ey ec'ow a eke b'aw ey a e labm s'onym. Ow sosiem, ow itm eke si k'ir ɛb eke ey ec'ow aw a b'erur a. ¹³Eke am iir ɛb ow a eke b'aw onɔ ke b'erurir a e kok eci, b'ow

uwɹ; kɔ eke Abɲ Lala ec'abu elum em waal ɔny e sos megl ec'ow a e b'erur e ki kok a elul es a, b'ow anɲn owɹ. ¹⁴Nawɹe em a, agɲ a feɲ eke Nyam ec'Abɲ a bi nyimn a, el Nyam ec'ey. ¹⁵Etɲ Abɲ a eke eɲan a, ɔm ɔny elmn madu eke emeny am uru Nyam, kɔ li b'ɔɲ ɔny eel Nyam ec'ey. Etɲ Abɲ na eci abu elum em, si b'elu Nyam lebl si dad s'esɛ: «Aba!† Es!» ¹⁶Abɲ Lala in obi b'ij danɲu dad ey ec'abɲ a eke s'el Nyam ec'ey. ¹⁷Ow sosiem, eke s'el Nyam ec'ey a, si b'ow s'ij aja a eke Nyam bebɹm ew in ec'agɲ es a, etɲ aja na, Krist ab si b'ow s'ij. Eɛ, eke s'anɲ in e gbɹe ij a e low em, si b'ow s'anɲ in ec'anygbel a yeji e low em.

Nyam erur eke k'ɔɲ ey s'anɲ in ec'anygbel ab em

¹⁸Ayaf s'ɔtu eke si k'oc yefenyina e gbɹe a si bebɹmn lɛɲɲ ek'am ow ab em eci anygbel a eke Nyam b'ow yeɲm ey kpata ab ab ee? Em e sos em a, yefenyina e gbɹe a elm low kaka. ¹⁹Am ekan eke wus nimum a eke Nyam kok a am eku lɛɲɲ a eke Nyam b'ow elu in ec'ey ec'anygbel ɔkm a. ²⁰Mob amua feɲ eke Nyam kok a, itɲn el mob ɔfr ɔfr. Ow elm mob a eke Nyam kok a erurm ebɛn, kɔ Nyam anake ɔɲ el -n'anɲn nɛnɛ a.† Gbekɔ wus nimum a eke Nyam kok a ɔtu eke emeny k'ɔmn low. ²¹Etɲ esɛ elɛl eke adu b'ɲgbɔɲ adu el em a, mob mob a feɲ eke Nyam kok a b'ow ɲgbɔɲ el e mob ek'am ugɲn el es ab em. Etɲ -li b'ow -n'anɲ Nyam ec'ey a e lewi ij a lele anygbel ab ab e low em. ²²S'uw any tasi eke mob mob a feɲ eke Nyam kok a am ikɲ ɔmɔu etɲ emeny am ij gbɹe caca em a, esɛ yow eke b'ew iy ab af, ²³gbekɔ ow elm el ɔny cɛ. Ey obi yeji, s'am ikɲ ɔmɔu ey e mɛɹm ab em, etɲ s'am eku eke Nyam k'eb ey esɛ in ec'ey tasi af, ke s'el ewi kpɛkɲ kpɛkɲ. Gbekɔ s'ikɲ anym s'eɲn Abɲ Lala, esɛ ob ap a eke Nyam ewar ew es ab em eci kɹɛkɹɛ af. ²⁴Tasi em a, s'eɲn sel, kɔ ow el low ɔmn em cɛ. Eke wɛl b'ekn ob eke wɛl am ɔmn a, ke wɛl ubm'n esɛ low ɔmn ob af ij. Ob eke wɛl am ekn a, kɔ wɛl ɔtu eke emeny wɛl k'ɔmn'n ee? ²⁵Gbekɔ eke s'am ɔmn ob eke s'eknm a, si b'anɲ ow eci eku em erm susu em.

²⁶Etɲ emeny, ey eke s'ɔnym sos a, Abɲ Lala b'elum ey abu. S'uwɹm any si ɲɔɲnm Nyam esɛ elɛl eke ow it ab af. Ow b'ɔɲ Abɲ Lala in obi bi ɲɔɲn Nyam ey usu iy, íbrm ow ɔmɔu ikɲ ebl em eke eɲɲ e nɛny k'ɔtum dadm. ²⁷Gbekɔ Nyam eke b'ekn mɛɹm lokm a, b'uw yec'eke Abɲ Lala erur eke k'íbrm ab any. Eɛ, Abɲ Lala bi ɲɔɲn Nyam esɛ elɛl eke Nyam b'erur ab af ɔɲ agɲ a eke el Nyam ec'a.

²⁸Emeny s'uw any eke agɲ a ek'ɔny Nyam ec'erur ec'a, low feɲ eke b'eɲɲ ey a, Nyam anake bi kok a, yec'etɲ ke ow elum ey abu s'eɲn low nimamn. Ow el agɲ a eke l'ikɲ anym li bebɹm wɛl ec'esɲ e low l'ew es a. ²⁹Tasi em a, agɲ amua eke Nyam ikɲ anym ɔɔsum ot ec'a, l'ikɲ anym li bebɹm yeji eke li ki kok wɛl, wɛl ot in ec'Iy ab es, ke ow ɔɲ in ec'Iy a el

† 8.15 *Aba*: Arame ebr em ana. Mɔɲjukru em a, em es. † 8.20 Èkn Nuɲ ɔb 3.18.

bosu ligbel a e liy likpekp. ³⁰Sica agη a eke Nyam ikη anym sɔsum ot a, l'ɛsη wel yeji. Agη a eke l'ɛsη a, l'ot wel ɛsɛ agη nyim nyim af, ɛtη agη a eke l'ot ɛsɛ agη nyim nyim af a, l'ot l'ok wel in ec'anygbel a yeji ɛm.

Ob kaka k'ɔtum ɔnym kpabm ey es Nyam ec'erur ek'ɔny ey ec'a e lís

³¹Bla odad iy si ki dad s'igη af ee? Eke Nyam anη ey ec'ogog, ke bwo ɔtu eke ki kok ey low ηuη ee? ³²In eke l'ɛdηnm in ec'Iy lokm a abu any, ke n'ɔη ow uw ey fɛη e sel ɛηη sɔsiɛm ec'a, ayaf eke s'okr af ow ab, li k'ow n'ɔm ey ɔfr ɛm, ów amamm fɛη ee? ³³Bwo ec'ɛgη ɔtu eke k'ok agη a eke Nyam sɔsum ot a ów af ee? ɛgη kaka anm! Anke Nyam in obi ot el ɛsɛ agη nyim nyim af. ³⁴Bwo ec'ɛgη ɔtu eke k'ɔb agη low luw ec'ee? ɛgη kaka anm! Tasi ɛm a, Jesu Krist uw, gbɛkɔ n'anη luw ɛm l'igb, n'anη Nyam e lidr abu af a ɛtη n'am ηɔηη Nyam ey eci. ³⁵Bla obi ɔtu eke k'ɔny kpab ey es Krist ec'erur ek'ɔny ey ec'a e lís ee? Kɔ es abur oglog ɛrmij ebr ee? Kɔ agη eci milɔlu e b'ɔnyɔn ey ey ec'ɔmn a sɔsiɛm ab ee? Kɔ namn oglog gbɔr ee? Kɔ low ɛyr eke b'okr ey es a oglog luw ee? ³⁶Nyam Ləl dad nine: *η sɔsiɛm anake sɛgη fɛη s'am uw, ke wel am kok ey ɛsɛ mɛɛɛb eke wel b'ɔny im ibi usu af a.*[†]

³⁷Gbɛkɔ fɛη ɛm a, si b'ok ɔkm agbawru, ɛgη a eke erur ey a eci abu ɛlum ɛm. ³⁸⁻³⁹ɛɛ, m'ɔny ɔmn tasi, eke ob kaka k'ɔtum ɔnym kpabm ey es erur a eke Nyam ɛlu ɔkm, ey ɛs Kɔtɔkɔ Jesu Krist ɛm a e lís. Ke ow ɛl luw oglog owr anη, ke ow ɛl **afr** ɛrm ɛsɛl[†] oglog es ɛw ɛsel oglog lɛc ek'anη lɛf ɛm, ke ow ɛl lɛgη na ɛm, lɛgη ek'anη anym am ow ab ɛm, ke ow ɛl afr e lɛc oglog wus aηa e lɛc, ke ow ɛl mob mob fɛη eke wel kok, ob kaka k'ɔtum ɔnym kpabm ey es Nyam ec'erur ek'ɔny ey ec'a e lís!

Nyam sɔsum Israel eyη oc

9 ¹ɛm m'el Krist eci, ow sɔsiɛm, low a eke m'am m'ow mi dad a el low nawre, mi k'ɔtum m'ɔnym yadη. ɛm e tutr a eke Abη Lala am nyimn a yeji am dad'm eke ow el low nawre. ²ɛm ec'erm a sos ɔw es kɔkɔ ligbel ɛtη m'am ij gbɛre eke úwrm. ³Mi b'ow m'ɛgη m'eb eke Nyam k'igη ɔwl'm ke mi kpáb es Krist e lís, eke ow ɔtu ɛɛ eke k'eb ɛm lisijimel Jwifel ɛlu es. ⁴Bla ec'ee? -Ləl Israel eyη, Nyam ot el -l'el ow ec'ey. Wel ec'araηη n'anη in ec'anygbel ab ɛm, l'ɛgη **sinn** wel ab, n'ɔη wel in ec'ol a, li yegm wel sewl yec'ɛm eke wel k'igη'n nuη a, ɛtη li dad wel ów eke li bebɔm l'ɛw es wel ec'a. ⁵ɛl -l'el el lagηel ekpekp a eci alaw.[†] ɛl ec'araηη anake wel ew Krist ɛsɛ ɛgη owr af, in eke l'el Nyam ek'anη ob fɛη e nuη af a! Kɔklm ɛl in eci sɛgη fɛη! Amen!

Nyam ec'ey tasi eke sɔsum ot

⁶Ow elm ke wel dad ɛsɛ Nyam e low a eke ɛwar ɛw es a ɛlu ok es. Tasi ɛm a, agη a eke wel ew ey lagη Israel ɛm a, ɛl fɛη -l'elm Israel eyη tasi.

[†] 8.36 ɛkn Selu 44.23. [†] 8.38-39 es ew ɛsɛl: ɛkn Efes 1.21; 2.2; Kolɔs 1.16; 2.15 lele 1 Korɛnt 15.24 ab. [†] 9.5 ɛl lagηel ekpekp a: el Abraham, Isak, Jakɔb lele in ec'ey ab ab.

7 Ɛtɲ agɲ a ɓɔɓɔ eke wɛl ew ey lagɲ Abraham ec'eb ab ɛm a yeji, ow elm el fɛɲ -l'elm ow ec'ey tasi, aɲke Nyam dad Abraham nine: *Isak ɛm anake b'ow ɛɲɲ alaw eke b'ow ɛlu ɲ e nin a ɔkm a.* † 8 Kin sodad na ec'iri tasi a: ow elm ey a eke wɛl ew igɲ nyam lele yɔw nyam ab ec'erur ɛm a elm Nyam ec'ey. Kɔ ey tasi a, el -l'el Nyam ec'ɛwar ec'ey a. 9 Kin ɛwar a e sodad a: *m'ow m'ɛwl mɛny m'ow ɲ ogɲ a lakpo yec'a, lɛɲɲ nɛnɛ af, ɛtɲ ayɲ Sara b'ow ew iy igɲ nyam.* †

10 Ɛtɲ ow elm na sɔny cɛ: kɔ Rebeka ec'a yeji. L'ew ey yony ey lagɲ Isak ab. 11-13 Ey yony a, wɛl k'ewm kokm el wus, -li ki kokm low ɲɲɲ oglog low nimamn. Gbɛkɔ Nyam dad Isak ew es eke: *likpekɔ a b'ow anɲ jam es a eci es ɛw ɛm.* † Ɛtɲ usu ejec'ɛm a, Nyam Lɛl dad nine: *m'erur Jakɔb m'oc ɛtɲ mi wal Esayu m'ɛlu es.* † Low na ecr nɛnɛ, yec'ɛtɲ ke Nyam e low a eke bɛbm ɛw es a ɛli any. Nyam bi sɔsum agɲ ot ɛsɛ elɛl eke li b'erur ab af, ɛtɲ sɔsum oc a elm agɲ a ec'ow e bi kok a sosiɛm, kɔ Nyam cɛ eke b'ɛsɲ ɛɲɲ ab ɛm ow b'anɲ ow.

14 Sica ayaf si ki dadr ab ee? Kɔ Nyam ɛnyembri yony yony ɛs l'el ee? Nɲaɲ, ow elm ɛbɛn! 15 Tasi ɛm a, li dad Mois nine: *Mi b'ow m'ikɲ ɛɲɲ e m'erur eke mi k'ikɲ sɔɲɲ a sɔɲɲ, ɛtɲ mi b'ow m'ɔnyɲ ɛɲɲ eke m'erur eke mi k'ɔnyɲ ɛrm mamn a ɛrm mamn.* † 16 Ow sosiɛm a, Nyam e sɔɲɲ ikɲ a ɲnm agɲ e low e b'erur ab ɛm, oglog sos eke b'atr es ab ɛm, kɔ Nyam cɛ eke ɔny sɔɲɲ ikɲ ab ɛm ow b'anɲ ow. 17 Nyam Lɛl ɛm, Nyam dad Ejipt ec'eb ebu a nine: *M'ɛw'ɲ ɛb ebu, yec'ɛtɲ ke ɲ ɛm m'ɛlu ɛm ec'abusu a ɔkm, ke mi kɔk ɛm e nin a eb es wus na nimum af.* † 18 Wɛl b'ɛkn eke Nyam b'ikɲ ɛɲɲ eke l'erur eke li k'ikɲ sɔɲɲ a sɔɲɲ, ɛtɲ li b'ɔtur ɛɲɲ eke l'erur eke li k'ɔtur ɛrm a ɛrm.

Nyam bi sɔsum agɲ ot ɛsɛ elɛl eke li b'erur ab af

19 Gbɛkɔ, k'aw ke ɛɲɲ ɪbrm im ɛsɛ: sica, eke ow el nɛnɛ, bla sosiɛm ɛmɛny Nyam k'ɛnym ey abr ee? Bwo ec'ɛɲɲ ɔtu eke ki dogɲɲ low eke li b'erur ab ee? 20 Kɔ ɲ gbɛ, bwo el'ɲ eke k'atar Nyam ab ee? *Kɔ mijel b'ibrm ɛɲɲ a eke kok'r a ɛsɛ: bla sosiɛm ɛtɲ kok'm mijel ee?* † 21 Kɔ mijel kok ɛs ɔtum eke ki kok low e l'erur kpeɲ ab ab ee? Kɔ l'ɔtum eke kpeɲ nyam a cɛ, li k'itl li kok l'ɛw sɔɓɔ nyam oglog l'ɛw kprakasa nyam ee?

22 Nyam erur eke k'ɛlu in ec'ɛrm bebl ɔkm ke y'ɛgm in ec'abusu a. Gbɛkɔ agɲ a eke n'ɔny ɛrm bebl wɛl ab, ke it eke k'irm ɔgbu es a, l'ɛɲɲ wɛl e low l'eb low eku ligbɛl ɛm. 23 L'ɛɲɲ low nɛnɛ l'eb, yec'ɛtɲ ke l'ɛlu in eci anygbɛl a e sagb a ɔkm agɲ eke l'erur eke li ki y'ɛgm in e sɔɲɲ ikɲ a e l'is. Ow el agɲ a eke l'ikɲ anym li bɛbm l'ɛw es eke k'ɛɲɲ anygbɛl na a. 24 Ɛtɲ ey s'el

† 9.7 Nuɲ Ɔb 21.12. † 9.9 Nuɲ Ɔb 18.10. † 9.11-13 Nuɲ Ɔb 25.23. † 9.11-13 Malaki 1.2-3. † 9.15 Ɔkm Ok 33.19. † 9.17 Ɔkm Ok 9.16, Septant ɛm ec'odad eke wɛl oc.
† 9.20-21 Bɛbmɲ Esayu 29.16; 45.9.

agη amua eke l' sη a. Ow elm Jwifel ec'araηη c  l' sηm ey, k  agη eke elm Jwifel ec'araηη ec'agη a yeηi. ²⁵Nyam dad low na kokoba  b  s Ose e l l ab  m:

Agη a eke elm  m ec'agη a,
mi b'ow m' sη el " m ec'agη".

 tη agη a eke m' rurm a,
mi b'ow m' sη el "agη e m' rur".

²⁶ tη yogη a eke w l dad agη eke:

« ny elmn  m ec'agη a,»

w l b'ow  sη el Nyam ek'anη owr ec'ey.†

²⁷Esayi, in am  lu lebl Israel ec'agη e l s  s :

Eke batη Israel eyη eny n n   s  okij any e mirici af yeηi,
agη t l a eke wal es a c  b'ow  ηη sel.

²⁸Tasi  m a, Nyam Admaga b'ow kok low a eke li dad a wus af aηa,
li b'ow li kok fafa toη l'igη nuη.†

²⁹ tη low na anake Esayi yeηi ikη anym dad a:

blel Nyam Abusu  s okm ey alaw beb es,

ke blel s' nη  s  Sod m eyη af,

ke s' tarir es Gom r eyη ab.†

Agη a f η eke b' ny  mn Krist  m a Nyam b'oc el agη nyim nyim

³⁰Ke ayaf si ki dadr ab ee? Nawr , agη eke elm Jwifel a,  lm eke k'el nyim nyim Nyam ec'any af. Gb k  -l' kn eke Nyam  ηη eb el, el ec' mn a sosi m. ³¹Ke Israel ec'agη a am  l eke k'el nyim nyim eke -li b'elum Nyam ec'ol a sosi m. K  el -l' wl -l'ok es. ³²Bla sosi m ee? -l' wl -l'ok es, aηke -l' lm nyim nyim el na es  mn  m, -li tutr eke el ec' w kok  m -li b'ow -n' ηη.  ben a, -l'uyum lebn a eke b'el   ηη wus ab ab. ³³Tasi  m a, Nyam Lel dad nine:

Sion  b  m, m'am  w lebn nyam eke b'eb agη akr,

lob eke b'el   ηη wus es.

 gη yec'eke b'oc  mn  lu'l  m a,

sos k'ow  wm es legη kaka.†

Jwifel lele agη eke elm Jwifel ab ab  ny  s K t k  nyam

10 ¹Agη lisijimel, m'am erur  m ec'erm f η  m eke Jwifel k' ηη sel,  tη m'am ibrm Nyam low na el eci. ²Nawr , m' tu eke mi k'ij el e l s e danke m' s : Nyam e kok owi aηη el erm  m tasi, k  -l'uwm ow ec'ejagb ab any tasi. ³-L'irim elel eke Nyam b'ocr agη nyim nyim a,  tη

† 9.26 B bm  Ose 2.1-3; 2.25. † 9.27-28  kn Esayi 10.22-23. Akr 27 toη akr 33 ab  m a e sodad a, P l ot kokoba  b  s Esayi e sodad a eke dad a  s  elel eke w l b' ηη Septant  m ab af. † 9.29  kn Esayi 1.9, ke  kn Nuη  b 19.23-28 yeηi. † 9.33 B bm  Esayi 8.14; 28.16.

-l'ól el ec'elet eke agñ b'eel nyim nyim ab es. Ow çñ -l'egñm -l'ebm el el a eke Nyam b'ocr agñ ese agñ nyim nyim af a. ⁴Tasi em a, Krist kok Mois ec'ól a e low iy neny, yec'etñ ke Nyam óc agñ feñ eke b'ub Krist nawre a agñ nyim nyim.

⁵Mois in obi nòn el el eke wel çtu eke k'eel nyim nyim ol ec'elum sosiem a nine: *egñ yec'eke bi kok ol ec'ów a feñ ek'any em a, b'ow any owr in em.* [†] ⁶Gbeko kin yec'eke li dad agñ a eke Nyam b'oc ese agñ nyim nyim af el ec'ómñ a sosiem a e lís: *kì dad ñ ec'erm ab em k'ese: bwo ec'egñ b'ow uyu afr ee?* Ese eben eke wel am ibrm, kó bwo b'ow uyu afr çny Krist usm es ee? ⁷Emeny *kì dad k'ese: bwo ec'egñ b'ow us es wus lokm ee?* Ese eben eke wel am ibrm, kó bwo b'ow us es yogñ çny Krist elu çkm agñ ek'uw ab em ee? ⁸Ow elm eben, anke wel nòn: *odad a anyñ saw, ñ e neny ab em lele ñ ec'erm em ab ab.* [†] Etñ odad na, in anake l'el çmn ec'amani a eke s'am çb a. ⁹Eke ñ e neny bi dad agñ feñ ec'any af ese Jesu el Es Kótókó, [†] etñ ub nawre ñ ec'erm ab em eke Nyam igbm'n luw em a, ow b'ow çññ eññ sel. ¹⁰Tasi em a, eke si b'ub nawre ey ec'erm feñ em a, Nyam b'oc ey ese agñ nyim nyim af, etñ eke si b'elu ey ec'ómñ a çkm agñ feñ ec'any af a, li bi sçg ey. ¹¹Ee, Nyam Lel dad nine: *egñ yec'eke b'oc çmn elu'l em a, sos k'ow çwm es legñ kaka.* [†] ¹²Ow sosiem a, ereb anm Jwifel lel agñ ek'elm Jwifel ab ab ec'araññ ij. El feñ Es Kótókó nyam ce -n'ony, etñ li b'ony agñ a feñ eke b'elu'l lebl a in ec'ów amamn a. ¹³Nyam Lel dad nine: *Es Kótókó b'ow sçg agñ a feñ eke b'ow elu'l lebl a.* [†]

Amani Mamn e kokoba ec'ób

¹⁴Sica ayaf -li b'ow -l'elul Es Kótókó lebl, eke -l'ubm ow nawre ee? Etñ ayaf -li b'ow -l'ub ow nawre, eke -l'irim ow e lís owi ee? Etñ emeny ayaf -li b'ow -l'iri ow e lís owi, eke egñ çbm el ow ec'amani ee? ¹⁵Etñ ayaf egñ k'óbr ow ec'amani, eke wel eram egñ ow ec'ee? Ow sosiem wel nòn Nyam Lel em: *Eben tasi eke ow akpl eke wel ki ler agñ a eke b'ób samani amamn a eci mowrer ana!* [†] ¹⁶Gbekó, ow elm agñ a feñ eluam Amani Mamn a. Tasi em a, Esayi dad ow e low nine: *Es Kótókó, kó bwo ec'egñ ub ey e Nyam odad a nawre ee?* [†] ¹⁷Nje, eke egñ b'iri amani a, ow anake li b'ub Es Kótókó nawre a, etñ amani na, ow ow el Krist e lís ec'odad a.

¹⁸Ow sosiem m'am ibrm m'ese: kó Jwifel amua, -l'irim odad na e low ee? Yadhñ, -l'iri! Tasi em a, Nyam Lel dad nine:

Wel iri el e lebl wus nimum af

[†] 10.5 Ob Ap 18.5. [†] 10.8 Ol Çkn 30.12-14. [†] 10.9 Es Kótókó: Grek em a *Kuriós*. Sica eke Jwifel a erur eke k'itññ Amani Sig a eke wel nòn Ebre em a, Grek em a, Nyam eci nin a eke ij Ebre em, ke el YAHWEH (Admaga), -n'ony -l'itññ ow el *Kuriós* (Es Kótókó). Anja wel am egñ eb eke Jesu in obi a el Es Kótókó. [†] 10.11 Esayi 28.16, Septant em ec'odad eke wel oc. Esayi e lel ab em e sodad eke wel b'eññ Rom nuñ 10 na em a, Septant em wel ot. [†] 10.13 Joel 3.5. [†] 10.15 Esayi 52.7. [†] 10.16 Esayi 53.1.

ɛtɲ ɛl e sodad ebl im toɲ ok wus e nuɲ.†

¹⁹Ow sosiɛm ɛmɛny m'am ibrm m'ɛsɛ: Kɔ Israel ɛc'agɲ na, -li k'irim low a k'okm ɛl es sos ɛm ee? Ke Mois ikɲ anym dad ɛl Nyam ɛc'odad a ninɛ:

Mi b'ow m'ɔɲ nyamn ɛyr ɔny ɔny agɲ na ek'el agɲ ek'onym any a e lís.

Mi b'ow m'ɔɲ erm ebl ɔny agɲ ek'onym low any uw kaka a e lís.†

²⁰ɛtɲ Esayi oc lokm susu ɛm dad ninɛ: kin low eke Nyam dad:

Agɲ a eke ɔlm'm es a, ɛl -n'ɛɲn'm.

ɛtɲ m'ɛlu sos ɔkm mi yegm agɲ a eke ibram im low kaka a.†

²¹Gbekɔ Israel ɛc'agɲ a e lís a, Nyam dad ninɛ:

Lɛgɲ nimum a,
m'ɛgɲm abu es bieku nyam
eke ɛluam low, ke ɛgɲm ɛm e low ebm a e lís.†

Nyam igɲm Israel eyɲ elum es

11 ¹Sica m'am ibrm m'ɛsɛ: kɔ Nyam in ɛc'agɲ na es l'igɲ l'ok wɛl ee? Njan! Anke ɛm m'el Israel iy, Abraham e lilaw lele Benjamɛ ɛc'eb ɛm ɛc'ɛgɲ ab. ²Nyam igɲm in ɛc'agɲ a eke in obi l'ikɲ anym li sɔsum l'ot a, l'elum es. Eke m'onym yadɲ, ke uwr **Eli** e sodad eke anɲ Nyam Lɛl ɛm ab any, yogɲ a eke n'am ok Israel eyɲ dedeku es Nyam ogɲ a. ³ɛtɲ kin odad a: *ɛs Kɔtɔkɔ, -l'ibi ɲ eci kokoba ɔb ɛsɛl a, -ni ɲuɲɲ ɲ e segb waw usu a. ɛm sɔny cɛ anake m'anɲ a, ɛtɲ ɛm yeji -n'am erur eke -li k'ibi'm.*† ⁴ɛtɲ Nyam ɛc'ɛke dad ɔɲn a el bogɲ ɛc'ee? *Anm ɲ sɔny! M'ɛdɲɲ agɲ fandɲ lɔbɲ m'ɛw es ɛm eci, agɲ a eke ókm ɔwrɔkp wus igɲm Baal nuɲ a.*† ⁵Yɛfɛnyna yeji low nyam a cɛ. Agɲ tel anɲ eke Nyam in ɛc'erm mamn ab ɛm ɛdɲɲ ɛw es. ⁶Eke Nyam in ɛc'erm mamn ab ɛm sɔsum ot ɛl, ke ow elm ɛl ɛc'ów eke -li kokr a sosiɛm. Blɛl ow el ɛben, ke Nyam ɛc'erm mamn ɛm ɛc'ob ap a elm bibm ɔfr ɛm ij.

⁷Sica ayaf si ki dadr ab ee? Israel eyɲ ɛɲnm ob a eke -n'am ɔl es a, kɔ agɲ a cɛ eke Nyam sɔsum ot a ɛɲn ob a; agɲ likpr a ɔny erm tuɔtuɔ, ⁸ɛtɲ ɛsɛ elɛl eke wɛl nɔn Nyam Lɛl ɛm ab af: *toɲ ke igɲ yɛfɛnyna a, Nyam ɔɲ ɛl eci low iri a anɲ ɛsɛ ob eke uw af, n'ɔɔm abusu eke ɛl ɛc'anyamn a k'ɛkn es, ke ɛl ɛc'oru a iri ów.*† ⁹ɛb ebu David yeji dad ninɛ: *Ke ɛl eci ob ij ɛgbɛl a ítɲɲ*

† **10.18** Selu 19.5, Septant ɛm ɛc'odad eke wɛl oc. *ɛl e lebl... ɛl e sodad...* Selu na ɛm a, ow el Nyam e mob e kok anɲ afr a e danɲu ek'ij. Pɔl am oc selu na ɛc'odad ebl a bebmn Krist e jam us ɛsɛl ɛc'Amani Mamn a eke k'oc im ɔmun es susu susu fɛɲ ab ab. † **10.19** Ol ɔkn 32.21. † **10.20** Esayi 65.1. † **10.21** Esayi 65.2. † **11.3** 1 ɛb Ebu 19.10,14. † **11.4** 1 ɛb Ebu 19.18. *Baal*: ɛl ob mum nyam eke bieku ejeci ejec'a eke ir titm Israel eyɲ a b'igɲ nuɲ ɛsɛ nyàm af. Israel eyɲ nɔnɔ yeji ɔb nuɲ am igɲ nyàm na nuɲ. † **11.8** Ol ɔkn 29.3; Esayi 6.10.

el meb eke wel uk el, nɔmu e wel edɛ, el e wus ok eci, ke Nyam kók el ow e low. 10 Ke -l'el ány eflu, -li k'eknmn low kaka feɲ! Ke Nyam úyul el erekp leg leg ony ibn el es seɣɣ feɲ!†

Agɲ a eke elm Jwifel a eci sel eɲn owi

11 Sica m'am ibrm m'ese: kɔ Jwifel na wus -l'ok kpekɲ kpekɲ ab ee? Njan! Gbekɔ el eci low any ɔbr a ɔɲ etɲ bieku ejeci ec'agɲ a ɔtu eɲn sel. Eɓen a, ow ɔɲ Israel eyɲ am ogɲ el ɲkre. 12 Israel eci low any ɔbr a ism wus ów amamn egbel egbel ab, etɲ in eci wus ey a ism agɲ ek'elm Jwifel a ów amamn egbel egbel ab. Sica, legɲ a eke Jwifel a feɲ b'ow ewl eɲɲ Nyam e low eb a, ow ayl tasi eke Nyam ec'ów amamn egbel a emeny b'ow agb bobn.

13 Sica, ɔny eke elmn Jwifel a, ɔny anake m'am dad ɔny odad a. Em m'el Krist ec'erm es agɲ a ek'elm Jwifel a eci, etɲ m'ony sos em iɲn em e juma na em. 14 Juma na eci kok em a, m'am ɔny tutr eke mi b'ow m'obn em lisijimel Jwifel eci ɲkre ogɲ a, ke ow ɔɲ m'eb agɲ nyam nyam el em. 15 Tasi em a, eke Nyam ew el saw a, l'okr em wus ab. Sica, legɲ a eke li b'ow l'ewl l'eb wel a, bla lowi b'ow ey ab ee? Agɲ eke uw a b'ow ewl anɲ owr.

16 Eke futufutu ec'ogog nyam el Nyam eci, ke futufutu a nimum yeji in ec'ana.† Etɲ eke likɲ nyam eci min a feɲ el Nyam eci, ke ál a yeji in ec'ana. 17 Israel eyɲ anɲ ese olivie ikɲ eke wel ewl ɔgm, ke Nyam bubr in ec'ál beb es af. Etɲ ɲ, eke elm Jwif ke anɲ ese akp ɔfr em ec'olivie ikɲ af a, l'oc l'ujr'ɲ likɲ lis ab em, wuwlm ekɲ ál tasi a eke cucu likɲ lis a eke wel ewl ab ab. Etɲ sica, ɔtu eke in ec'ekɲ ál ab ab k'éɲn mij a eke b'anɲ in e min ab em ow a. 18 Ow sosiem, k'ím ekɲ ál a ec'any af k'ij en! Eke erur eke k'ij en, ɔkn eke ow elm ɲ ec'abu em likɲ a e min a anm, kɔ ɲ likɲ a e min a ec'abu em anɲ.

19 ɲ b'ow dad ese: wel bubr ekɲ ál es etɲ em, wel oc ujr'm likɲ lis ab em. 20 Na low nawre! Wel bubr el es anke -n'onym ɔmn, etɲ ɲ akɲm likɲ lis ab ab, anke ɔny ɔmn. ɲ k'ew sos, kɔ erɲn anake k'ony'ɲ a. 21 Eɛ, anke eke Nyam egbm Jwifel eke el likɲ caɲ a ec'ál ab es, ɲ yeji li k'ow l'egbm'ɲ es. 22 Eɓmn nyamn ekɲ elel eke Nyam b'elu in ec'erm mamn ɔny lel in e tuɔtuɔ el ab ab ɔkm a: l'elu in e tuɔtuɔ el a ɔkm agɲ eke ok wus a e lís, etɲ l'elu erm mamn ɔkm ɲ e lís. Gbekɔ ow it eke k'anɲ in ec'erm mamn ɔny ab em, ek'ow elm eɓen, ɲ yeji li b'ow l'ubr'ɲ es ese likɲ lal af. 23 Eke batɲ Jwifel igɲ el eci erm tuɔtuɔ a elu es, Nyam b'ow ewl oc ujr el yogɲ a eke anym em a -n'anɲn a, anke n'ony abusu eke li k'ujr wel em. 24 Tasi em a, ɲ, akp ɔfr em e likɲ lal el. Nyam ubr'ɲ es etɲ oc ujr'ɲ likɲ eke wel ewl em, ɲ ec'a ow elm elel eke wel ki kokr a. Jwifel ec'a, el -l'el likɲ a eke wel

† 11.10 Selu 69.23-24, Septant em ec'odad eke wel oc. † 11.16 Èkn Awl 15.19-21.

ewl a ec'ál. Ow sosiem, ow b'ow ew fuɛfue eke Nyam k'ujr el likɲ na eke ow el ow em -l'elil -l'okr ɔkm a.

Israel eyɲ fɛɲ e sel eɲɲ

²⁵ Agɲ lisijimɛl, kin Nyam e lís e low e lol es ke m'erur eke mi ki yɛgm ɔny uwr any, yec'ɛtɲ ke ɔny eke elmn Jwifɛl a, k'ócrmn ɔny sosi eke eel ɛsɛwru. Israel eyɲ ec'ogog nyam k'ow ɛɲɲ eke k'iri low, ɛtɲ ow b'ow anɲ ibn toɲ bake eb eb ejec'a e neny a nimum ewl ow Nyam ogɲ. ²⁶ ɛtɲ ɛben a Israel eyɲ tasi a fɛɲ b'ow eɲɲ sel, ɛsɛ elɛl eke wɛl nɔn Nyam Lɛl em ab af: *Es Eb ɛlu ɛs a b'ow anɲ Jerusalem ow. Li b'ow n'ɔny Jakob ec'eb a eci low any ɔbr a l'oc es.* ²⁷ ɛtɲ Admaga igɲ af dad nine: *kin sinm a eke mi b'ow mi kok el ab lɛɲɲ a eke mi b'ow m'ɔny el e sikpl a m'oc es a.*[†]

²⁸ -L'ɛɲɲɲ Amani Mamm a -l'ebm, ow ɔɲ -l'ɛwl -l'el Nyam ec'ɛfnu ɛtɲ ɛben a, ɔny, ow akpl ɔny eci. Ke Nyam eke sɔsum ot el a, in ec'agɲ eke wɛl k'el eci. Li b'erur wɛl el lagɲɛl sosiem.[†] ²⁹ Tasi em a, lɛɲɲ kaka Nyam ɛwlm ɛbm ob eke li b'ɔɲ ɛɲɲ a, ɛtɲ agɲ a eke li bi sɔsum l'ot a, l'igɲɲ l'elum wɛl es lɛɲɲ kaka. ³⁰ Lɛɲɲ sig em a, ɔny ɔbar Nyam any, kɔ caca em a, Jwifɛl anake ɔbr Nyam any, ke ow ɔɲ, ɔny eɲɲɲ Nyam eci sɔɲɲ ikɲ a. ³¹ ɛtɲ el ec'a yɛɲi ɛben ɛɛ ow b'ow el: sica el yɛɲi, -li b'ow -l'ɔtu -n'ɛɲɲ Nyam e sɔɲɲ ikɲ a, ɔny eci sɔɲɲ ikɲ a eke Nyam ɔny a sosiem eci. ³² Tasi em a, agɲ a fɛɲ ɔnym elum, ow sosiem Nyam ɛgb el es -li kok ów eke -l'erurir a, yec'ɛtɲ ke li yɛgm wɛl fɛɲ in eci sɔɲɲ ikɲ a.

Nyam agb

³³ Nyam ec'ob ɔny a agb nawre tasi! In e sɛwr a lel in e low any uw ab ab ɔtu nɔnɔ, ɛɲɲ kaka k'ɔtum uwm in ec'ów eke li bi dad l'ucu es ab any, ɛɲɲ kaka k'ɔtum irim in ec'ów eke li bɛbm l'ok es a. Nyam Lɛl dad nine: ³⁴ *Bwo uw ɛs Kɔɔkɔ eci tutr ab any ee? Bwo ɔtu eke k'ɔm'n ów ee?*[†] ³⁵ *Bwo ikɲ anym ɔɲ Nyam ob, eke sica Nyam yɛɲi k'ɔwr ɔɲ'n ee?*[†]

³⁶ ɛɲɲ kaka, aɲke in em fɛɲ b'anɲ ow, in em fɛɲ ɛcr anɲ ɛtɲ el in eci. Anyɲbel ɛl Nyam eci sɛɲɲ fɛɲ! Amen!

Krist ab ec'eb ir owr

12 ¹ Agɲ lisijimɛl, Nyam ɔny ɛy eci sɔɲɲ ikɲ. Ow sosiem, m'am ɔm ɔny ów eke k'ocr ɔny ec'ɛɲɲ el a nimum lele ɔny ec'owr anɲ ab ab ápr ir, ɛsɛ ɛgb waw ek'ayl ke akpl af. Na anake el nuɲ igɲ tasi a ek'it eke k'ɔɲɲ in a. ² K'ùsr wus eke s'ir af a ec'agɲ em ec'ów a jam, kɔ yèbr Nyam itɲɲ ɔny e tutr a nimum. ɛben ke ótur uwr yec'eke l'erur ab any: yec'eke akpl, yec'eke akpl'l sos em lele yec'eke iy neny bɛbm ab ab.

[†] 11.27 Esayi 59.20-21, Septant em ec'odad eke wɛl oc. [†] 11.28 el lagɲɛl: ɛsɛ

Abraham, Isak lele Jakob ab af. [†] 11.34 Esayi 40.13, Septant em ec'odad eke wɛl oc.

[†] 11.35 Job 41.3.

³Bibm em ec'ob ap çfr em a eke Nyam çñ'm a sosiem, m'am dad çny em ec'egñni nyam nyam feñ eke k'ocrm in sosi egñ ligbel. Kò òkr nuñ em es, ke jéjr çny sosi okr çmn a eke Nyam çñ ey ab em. ⁴Tasi em a, ey e sos megl ab em susu ogog kòkò anñ, kò el feñ -li kokmn juma nenyembri nyam a. ⁵Nene anake s'anñ Krist ab ec'af okr ab em a. S'eny kòkò, kò ey feñ a s'el sos megl nyam. Èñ ey feñ s'okr af ey çfr em, egñ egñ ec'usu ek'anñ a, ese sos megl nyam ec'ogog ogog ec'ab af. ⁶Bibm em, Nyam çñ ey sob ap çfr em, etñ egñ egñ eññ in eci.[†] Ow sosiem, ek'egñ nyam eññ bibm ek'el odad dad eci ese **kokoba** çb es af a, ke li dád yec'a eke okr af ey ec'çmn ab ab a. ⁷Ek'egñ nyam eññ bibm ek'el juma ec'abu elum eci, ke n'am kok abu elum es e juma, ek'egñ nyam eññ bibm ek'el low yegm eci, ke n'am yegm agñ low, ⁸ke egñ ek'eññ bibm egñ e sos es atr ec'a, am atr agñ sos es. Ègñ ek'am çñ agñ ob a, çñ erm nyam em, egñ ek'am nyimn agñ a, nyimn el gbragbra kok em. Ègñ ek'am elum çgbòru abu a, elum el abu sos em iñ em.

⁹Ke çny ec'erur a él nenyembri nyam em; ifan low ñuñ kok, ke úcur low mamn e kok çnyñ es. ¹⁰Èrurir çny çfr erm fròkò em, ese Krist em ec'agñ lisijimel af. Èel agñ eke b'ogñ es elum el lawlel. ¹¹Kòkr Ès Kòkòkò eci juma gbragbra kok em, ke sos am kaka k'anm em, ke ow él çny ec'erm feñ em. ¹²Anññ sos em iññ em çny e low çmn a sosiem. Çnyñ erm susu gbre ij em, úcur Nyam ñuññ çnyñ es. ¹³Èlumn Nyam ec'agñ ek'çny es abur a abu, ke segñ feñ bèbmn sos ebr agñ a eke b'ow çny ogñ a senyn senyn.

¹⁴Ìbrmn Nyam e low mamn çññ agñ eke b'ijr çny gbre a, ìbrmn low mamn, kò ow k'él low ñuñ.[†] ¹⁵Anññ sos em iññ em agñ a eke b'anñ sos em iññ em ab ab, ke íkññ çññ, agñ a eke am ikñ çññ ab ab. ¹⁶Neny ókr çny af çny çfr em. K'èel es efuu, kò ègññ es is em e juma kok ebr.[†] K'çnyñ tutr eke çny eel agñ eke uw low feñ any.

¹⁷Low ñuñ eke egñ kok çny a, kì kokr k'çbar ir any, kò çl low mamn kok es agñ feñ ec'any af. ¹⁸Eke ow el çny obi em, etñ ow çtu eke ow k'el eben, iir eb erm es ey em agñ feñ ab. ¹⁹Erur em ec'agñ lawlel, low eke egñ kok çny a, çny obi kì kokr ir, kò ègbr Nyam ec'erm bebl ab es kok ow e low. Tasi em a, Nyam Lel em a, Nyam dad nine: *Em mi b'usr egñ usu mi kok low eke wel kok'r a! Em mi b'ow m'çñ egñ egñ ec'ek'it eke k'ebm al!*[†] ²⁰Gbekò li dad yej'eke: *Eke ñ ec'ifnu namn am çny, çñ'n ob l'ij, eke mij amn am çny'n, çñ'n mij l'égñ. Eke batñ bi kok eben a, ow anñ ese almali ek'am ot ok'r nuñ af.*[†] ²¹Kì yeb low ñuñ k'akm'ñ es, kò òc low mamn akmn low ñuñ es.

[†] 12.6 Èkn 1 Korent 12.4-11, 27-31; 1 Pier 4.10-11. [†] 12.14 Bèbmn Matie 5.44 lele Luk 6.28 ab. [†] 12.16 ègññ es is em e juma kok ebr: odad na Grek em wel çtu ek'itññ ejec'em dad ese: ègññ çgbòru ab ec'iririr ebr. [†] 12.19 Ol Çkn 32.35. [†] 12.20 Nyandre 25.21-22, Septant em ec'odad eke wel oc.

Èlumɲ agɲ ek'ɔnym es ɛw ab a

13 ¹Ow it ek'ɛgɲ fɛɲ k'elum agɲ ek'ɔnym es ɛw ab a. Tasi ɛm a, Nyam ɛm es ɛw fɛɲ b'anɲ ow, ɛtɲ agɲ a ek'ɔnym es ɛw ab a, b'ɛw agɲ es aɲke Nyam ɔɲ abusu. ²Ow sosiɛm, eke ɛgɲ nyam am ɔny low es ɛw ɛsɛl ab a, ke Nyam e low a eke ɛgɲ eb ab ab anake n'ɔny low a, ɛtɲ agɲ a eke ɛgɲɲm eluam el a, el obi el obi am eb jɛj ok ɛw sos. ³Eke wɛl am kok low mamn, wɛl ɔtum eke k'uru agɲ ek'ɛw ɛy es a, kɔ wɛl ɔtu eke k'uru el eke wɛl am kok low ɲɲɲ. Erurm eke k'uru es ɛw ɛsɛl ee? Ek'ow el ɛbɛn a, kòk low mamn, -li b'ow -l'aw'ɲ. ⁴Tasi ɛm a, es ɛw ɛsɛl am kok Nyam eci juma yec'ɛtɲ ke -ni nyimn'ɲ ɛy low mamn ɛm. Gbɛkɔ eke am kok low ɲɲɲ, ow it eke ɛrɲɲ k'ɔny'ɲ. Tasi ɛm a, es ɛw ɛsɛl ɔny abusu eke k'ɛw low ɔɲ'ɲ, † ɛtɲ ow elm ɔfr ɔfr nɛnɛ cɛ! Eke es ɛw ɛsɛl b'ɛw low ɔɲ ɛgɲ, ke -n'am kòk Nyam e juma, -n'am elu Nyam ec'ɛrm bebl a ɔkm ɛgɲ eke bi kok low ɲɲɲ a e lís. ⁵Na sosiɛm ow it eke si k'elum es ɛw ɛsɛl, ɛtɲ ow elm Nyam ec'ɛrm bebl a eke si k'aru s'ɛgb es a cɛ eci, kɔ eke ɛy e tutr ɛm a, s'uw any eke ow el low mamn a sosiɛm.

⁶ɛtɲ low na sosiɛm yɛji anake b'enmn nɛmpo a. Tasi ɛm a, juma kok ɛsɛl a eke b'ibr ow eci labm a, Nyam in obi abul el ow e juma. ⁷ɔɲɲ ɛgɲ ɛgɲ fɛɲ yec'a ek'it eke ki kokr ɔɲɲ in a: nɛmpo fɛɲ ek'it eke ki ɔɲgr ɔɲɲ in a, ɔɲgr ɔɲɲ in; ke kɔprɛ ek'it eke ki ɔɲgr ɔɲɲ in a, ɔɲgr ɔɲɲ in. Eke ow el elum k'elumn ɛgɲ, èlumɲ in. ɛtɲ ek'ow el sos k'usar ɛgɲ, ùsar ir sos.

Erur eke wɛl b'ɔny ɛgɲ kaka fɛɲ ec'a, el ol a tasi

⁸K'ɔnymɲ ɛgɲ kaka ec'ob ab, ek'ow elm erur eke k'ɔnyɲ ɔny ɔfr ɛm a cɛ e labm. ɛgɲ yec'ɛke b'erur agɲ ɛjɛc'a, kok ol a e low fɛɲ iy nɛny. ⁹Tasi ɛm a, sol a fɛɲ eke uwr any ɛsɛ: *K'ɛjum ɲ e ɲɔw oglog ɲ ec'igɲ. K'ibim ɛgɲ. K'iyɲ mil. K'òcm nyamn ɛyr ɛm erurm ob ek'elm ɲ ec'a, † lele ɛjɛc'a fɛɲ ab, ɔb okr af anɲ ol nyam na ɛm: B'ow erur ɛgɲ kaka fɛɲ ɛsɛ ɲ obi af.* ¹⁰Eke ɛgɲ ɔny erur, li k'ɔtum li kokm ɛgɲ ɛjɛci low ɲɲɲ, ɛtɲ ɛbɛn a, ow b'ɔɲ wɛl kok ol a e low fɛɲ iy nɛny.

Bèbmɲ sos lɛgɲ eke Krist b'ow ow a eci

¹¹ɔny uwr lɛgɲ eke s'anɲ ɛm ab any: ow el wanci eke k'ufɲɲm es ɔny e mɛmn ɛru ab ɛm! Tasi ɛm a, sel ɛɲɲ a titm ɛy akm lɛgɲ a eke s'ub Krist nawrɛ a. ¹²Ow k'ow ibnm, lɛgɲ uk b'ow uwr ɛtɲ lɛgɲ owr b'ow ɛy ɔkm. Ow sosiɛm, s'iiɲ ɛy ec'ów ɛɲɲɲ a fɛɲ eke si bi kok ncok ɛm ab es. Ke si b'ébm sos usuayɲ ɛm ec'ɛb ir eci. ¹³S'iiɲ eb low nɛnyembri nyam ɛm, ɛsɛ lɛgɲ owr fitaɲ af: s'áru ob ij kɔkɔ lele mar ɛgɲ kɔkɔ ab s'ɛgb es. Si k'ágbr

† 13.4 es ɛw ɛsɛl ɔny abusu eke k'ɛw low ɔɲ'ɲ: Grɛk ɛm ec'elɛl eke wɛl b'irir a el: *ow elm ɔfr ɔfr es ɛw abum lab any yony.* † 13.9 ɔkm Ok 20.13-17; Ol ɔkn 5.17-21; Ob Ap 19.18.

lɔsɔn ɛɔn kaka fɛn ab, si k'ír ɛb suksuk kok owi ɛm, ke si k'ánm ów es atar lele uwerɔn ogɔn ab e low ɛm. ¹⁴Ànnɔn ɛsɛ e lele eke ɛs Kɔtɔkɔ Jesu Krist anɔn ab af. Eke ów aw ɛnɔn a ek'anɔn ɔny ɛm a b'erur eke k'ɔdu im ok ɔny low nɔn ɛm, k'òɔan in abusu.

Kí jejm esɔn jim Krist ɛm e low okm

14 ¹Èɔnɔn ɛɔn eke ɛw fuɛfuɛ ɔmn ɛm a ebr, ke kí dadmn low nɔn in e tutr eke li b'ɔny ab af. ²Oglog ke ɛɔn nyam ɔny tutr eke l'ɔtu e li k'ij ob fɛn, ke ɛɔn ejeci nyam eke ɛw fuɛfuɛ ɔmn ɛm a, k'ijm ndey ke n'am ij suw obi. ³Èɔn a eke b'ij ob fɛn a itm eke k'ifn ɛɔn a eke íjm ob bɛb a. Ètɔn ɛɔn a eke íjm ob bɛb a itm eke ki jej ɛɔn a eke b'ij ob fɛn a e low ok, anke Nyam in obi ɛɔn ɛb'r. ⁴Ŋ, bwo el'ɔn eke ki jej ɛs Kɔtɔkɔ e juma kok ɛs e low ok ee? Ke n'ínym es afr oglog ke l'éy wus, na in ec'Es ɛw ɛs a e low. Ètɔn li b'ow n'ínym es afr, anke ɛs Kɔtɔkɔ ɔny abusu eke k'ucu ɔny'n es.

⁵Èɔn nyam ɔtu ek'am tutr eke sɛɔn bɛb ɔny any akm sɛɔn ejec'a, ke ɛɔn ejeci nyam in am tutr eke -li bɛbmɔn el fɛn.† Ow akpl cɛ ek'ɛɔn ɛɔn k'ɔny ɔmn tasi ow eke n'am tutr ab ɛm. ⁶Èɔn a ek'am ok ereb sɛɔn ec'araɔn a, am kok ɛben ɛs Kɔtɔkɔ eci. Èɔn a ek'am ij ob fɛn a, am kok ɛben ɛs Kɔtɔkɔ eci, anke li b'ɔn Nyam bia in ec'ob ij a eci. Ètɔn ɛɔn a ek'íjm ob fɛn a, am kok ɛben ɛs Kɔtɔkɔ eci, anke in yeji li b'ɔn Nyam bia. ⁷Èy ɛm a, ɛɔn kaka ánm owr in obi eci, ɛtɔn ɛɔn kaka úwm in obi eci. ⁸Eke s'anɔn owr, ke ɛs Kɔtɔkɔ eci s'anɔn owr, eke s'am uw, ke ɛs Kɔtɔkɔ eci s'am uw. Fɛn ɛm a, s'el ɛs Kɔtɔkɔ eci. ⁹Èɛ, Krist uw ɛtɔn n'anɔn luw ɛm l'igb, yec'ɛtɔn ke l'éw agɔn a fɛn ek'ub'r nawrɛ ab es, el a eke uw lele el a eke anɔn owr ab ab. ¹⁰Kɔ n, bla sosiɛm am jej esɔn jim e low ok ee? Ètɔn n gbɛ, bla sosiɛm am ifn esɔn jim ee? Tasi ɛm a, ɛy fɛn si b'ow s'im Nyam ec'any af, ke li jéj ɛy e low l'ok. ¹¹Nyam Lel ɛm wɛl nɔn: *Èm, ɛs Kɔtɔkɔ ek'anɔn owr, m'am ij neny m'ɛsɛ: ob ob pupukpaɔn b'ow ok ɔwrɔkp wus ɛm ec'any af ɛtɔn el fɛn -li b'ow -li kɔklm ɛm ec'anygbɛl a.*†

¹²Ow sosiɛm, ɛy ɛm ec'ɛɔnɔn nyam nyam fɛn b'ow jej in e lís e low ok Nyam ec'any af.

S'ɔɔl low yec'a eke b'is ɛrm es ɛy ab es

¹³Sica s'èwr ɛy ɔfr eci jej ok owi ab es. Ke ow tasi eke k'ɛɔnɔn ebr a el: k'ócmm ob kaka ɛwmɔn es ɔny lisijim anym in eci wus elu eci oglog in e low nɔn ɛm ɛy eci. ¹⁴M'uw any ɛtɔn ɛs Kɔtɔkɔ Jesu ɛm ow ayl'm sos ɛm eke ob kaka in obi ɛm a elm ob ek'aylm. Gbɛkɔ ek'ɛɔn nyam am tutr ek'ob nyam el ob ek'aylm, ke ow el ob ek'aylm in eci. ¹⁵Eke am ɔn esɔn jim ij gbɛ ob ek'am ij a sosiɛm, ke irm ɛb erur ɛm ij. Ob ij owi nɔn af, kí nɔnɔn esɔn jim nyam eke in sosiɛm Krist uw a! ¹⁶Ob yec'eke am ekan ɛsɛ

† 14.5 Èkn Galat 4.10; Kolɔs 2.16-18. † 14.11 Esayi 45.23, Septant ɛm ec'odad eke wɛl oc.

ɔny ec'ob mamn af a, ɔtum eke k'ɔŋ agɔ ejec'a abusu cak ɔny. ¹⁷Tasi em a, Nyam e **gbrenɔgbi** usu a elm ob ij lele mar eɔŋ ab e low. Kɔ Nyam e gbrenɔgbi usu a, nyim nyim el, erm es eɔ lele sos em iɔŋ a eke wɛl b'ɛɔŋ Abɔ Lala em a e low. ¹⁸Eɔŋ a eke b'igɔ Krist nuɔ eɛen a e low b'akpl Nyam sos em, eɔŋ agɔ yeɔi b'aw'r.

¹⁹Ow sɔsiem, s'ɔɔl low yec'a eke b'is erm es eɔ, ke b'elum eɔ abu s'okr af s'imn anym eci ɔmn em ab es. ²⁰Ki ɔɔɔŋ Nyam eci juma a ob ij owi nuɔ af! Tasi, ob a feɔ wɛl ɔtu eke k'ij, gbekɔ ow akplm eke wɛl k'ij ob, eke ow b'ow ɔŋ eɔŋ lisijim nyam eɔ low eke n'am ekn ese sikpl af ab em. ²¹Ow akpl eke k'ijm ndey,[†] k'ɛɔŋm mar, s'ubɔ es s'ese: ki kokm low kaka feɔ ek'ɔtu eke k'ɔŋ esɔ jim eɔ wus a. ²²Yec'eke am tutr low na af a, ow aɔŋɔŋ erm em Nyam ec'any af. Ehe el eɔŋ a eke low eym sos em wanci ab af eke li b'ucu low n'ɔny eke li ki kok a eci. ²³Gbekɔ eɔŋ nyam ek'am ij ob ke am beɛar in em eke ow akplm a, eɔŋ ikɔ a, Nyam b'ow ɔb'r low. Tasi em a, l'el eɔŋ eke neny okrm af in ec'ɔmn ab ab, eɔŋ low feɔ eke wɛl am kok ke elm ɔmn em a, el sikpl.

S'ébr Krist e sewl a

15 ¹Sica, eɔ a eke s'ij lɛc ɔmn em a, ow it eke si k'ɛɔŋ el a ek'ɔnym lɛc na a ec'elɛl eke b'ekn ów a s'éb, ke si k'ɔlmn eɔ e low eke si b'erur a cɛ es. ²Ow it eke eɔ em ec'ɛɔŋ feɔ ki kok low eke b'akpl lawl sos em in e low nimamn eci, ke ow elum eɔ abu s'okr af s'imn anym eci ɔmn em. ³Krist ɔlm low eke l'erur ab es. Kɔ ese elɛl eke wɛl nɔn Nyam Lel em a: *Wɛwr a eke wɛl wɛwr'ɔ a ewl meny ok'm af.*[†] ⁴Tasi em a, legɔ sig em e Nyam e Silɛl a feɔ eke wɛl nɔn a, el eɔ e low yeɔgm eci. -L'it eke -li k'ɔŋ eɔ erm susu lele sos es atr ab, yec'eɔŋ ke s'ɔny low ɔmn. ⁵Ke Nyam ek'in em erm susu lele sos es atr ab aɔŋ a, ɔŋ ɔny ɔtur ɔny ɔfr em a iir eb neny af okr em, ese elɛl eke Jesu Krist yeɔgm ɔny sewl ab af. ⁶Eɔŋ erm nyam em lele lebl nyam em ab, b'ow ɔtur kɔklmn Nyam eɔ Es Kɔtɔkɔ Jesu Krist ec'Es ec'anygbel a.

⁷Ow sɔsiem a, eɔŋ ebarir ɔny ɔfr, ese elɛl eke Krist eb ɔny Nyam ec'anygbel a ec'ab af. ⁸M'am dad ɔny, Nyam ij neny nyam. Ow sɔsiem Krist ow el Jwifel a juma kok es,[†] yec'eɔŋ ke ów a eke Nyam ewar eɔ lagɔel a, li kók ow iy neny. ⁹Eɔŋ agɔ a ek'elɛl Jwifel a am kɔklm Nyam ec'anygbel a, in e ɔɔŋ ikɔ a sɔsiem. Tasi em a, Nyam e Silɛl ab em wɛl nɔn:

Na sɔsiem, mi b'ow mi kɔklm'ɔ ebr ebr feɔ ec'araɔŋ
eɔŋ mi b'ow m'ɛɔŋ ɔ nin a ec'ej.[†]

[†] **14.21** k'ijm ndey: ow elm ob eke wɛl k'ij a Pɔl edɔŋm. Agɔ cɛ n'am ɔm ów eke eɔŋ

k'ɛɔŋ lawl ec'elɛl eke b'ekn'n low a eb, ke li ki kokm low kaka feɔ eke k'ey ow sos em a.

[†] **15.3** Selu 69.10. [†] **15.8** *Jwifel*: Grek em ec'elɛl eke wɛl b'iri a el: agɔ a ek'ubr likr es a.

[†] **15.9** 2 Samiel 22.50; Selu 18.50.

10 Ɛtɲ emeny Nyam e Silel a dad nine:

Ɛb ɛb ec'agɲ, kòkr sos em iɲɲ Nyam ec'agɲ ab ab.†

11 Ɛb ɛb a feɲ ec'agɲ, kòklmn Ɛs Kòtòkò!

Ke agɲ a feɲ kóklm'n!†

12 Ɛtɲ Esayi yeji dad nine:

Jese eci bosu em ec'egɲ nyam b'ow ow.

Li b'ow l'igb l'ɛw ɛbr ɛbr ab es,

ɛtɲ ɛbr ɛbr a b'ow oc el eci low ɔmn a ɛw'r af.†

13 Ke Nyam eke b'ɔɲ agɲ low ɔmn a yíbr ɔny erm es ɛy lele sos em iɲɲ ab, ɔny ec'ɔmn a sosiem. Ɛben ke ow ɔɲ low ɔmn iy ɔny em Abɲ Lala e lec ab em.

Low nuɲ af eke Pɔl am awɲ lel a

14 Agɲ lisijimɛl, em obi em a, m'uw any tasi eke ɔny, ɔnyɲ low erur tasi ɔny obi em, uwr ów nɔnɔ any ɛtɲ ɔtur eke k'ɔmnɲn ów ɔny ɔfr em.

15 Gbekò lel na e susu beb em a, m'ɔtu mi dad erm susu em ów beb ek'it eke mi ki kòkn ɔny a. Mi kok ɛben, aɲke Nyam, in ec'erm mamn ab em

16 ɛw'm Jesu Krist e juma kok ɛs, agɲ a ek'elm Jwifel a eci. L'oc l'ɛw'm saw eke mi k'ɔb Nyam ec'Amani Mamn a e kokoba, yec'ɛtɲ ke agɲ a

ek'elm Jwifel a él egb waw ek'apkl Nyam sos em, ɛtɲ Abɲ Lala anake bi kok ke ob ap na b'el Nyam ec'a. 17 Na sosiem, eke m'okr af Jesu Krist ab

a, ntotɲ ɔtu eke k'ok'm, juma a eke mi kok m'ɔɲ Nyam a eci. 18 Tasi em a, eke erm susu em m'ɔtu mi dad low nyam, ke ow el yec'a ce eke Krist

ɛcr em em kok a. L'ɛcr em em, n'ɔɲ agɲ a feɲ ek'elm Jwifel a ɔny Nyam ec'elum. Li kok low na sodad ebl em lele ów kok em ab, 19 li yegm in e lec

a simeny ɛwr em lele ów any iti owi em ab,† Nyam ec'Abɲ a e lec ab ab. Ɛtɲ ow igɲ Jerusalem im toɲ ok Iliri e wus ab af,† mi cɛcr Krist ec'Amani

Mamn ab es nimum. 20 Gbekò m'erur eke mi ki cɛcr Amani Mamn ab es susu a ce eke agɲ k'uwm Krist any a. Mi kok ɛben eke mi k'úsm él ɛgɲ

ɛjeci ec'él lebn eke elu nɔmu em ab af. 21 Mi kok ɛsɛ elɛl eke wel nɔn Nyam Lel em ab af:

Agɲ a eke wel ɔbm in ec'amani a okm a b'ow ɛkn'n,

ɛtɲ agɲ ek'irim in e lís owi kaka a b'ow iri.†

Pɔl erur eke k'im ɛkn Rom e Nyamel a

22 Sica susu nɔnɔ eke m'im m'ɔb Nyam e kokoba a, el low a eke seɲɲ feɲ ɔɔm im abusu eke mi k'ow ɔny ogɲ a. 23 Caca em a, m'uwar em e juma

† 15.10 Ol Ɔkn 32.43. † 15.11 Selu 117.1. † 15.12 Esayi 11.10. † 15.19 *simeny ɛwr lele ów any iti owi em ab*: Ob Kok 14.8-10; 16.16-18, 25-26; 20.9-12; 28.8-9; 2 Korent 12.12; Ebre 2.3-4. † 15.19 *Iliri* el Rom ec'ɛs ɛw ab em eci wus ogog nyam, ek'anɲ Gres ec'afr em a.

† 15.21 Esayi 52.15, Septant em ec'odad eke wel oc.

ogog aɲa. Eɲ eke akpo ɲɔɲɔ em m'erur eke mi k'ow ɲny ogɲ a, ²⁴em eci Espany wus af eci ec im em a, mi b'ow m'ow yogɲ. Eɛ, m'ony ɔmn eke mi k'ekn ɲny, em e yogɲ eci ec im em a, etɲ m'am ɔmn ɲny ec'abu eke k'elumn'm ke m'im a. Kaka feɲ yeɲi, m'erur eke mi k'anɲ ɲny ab sɛgɲ beb. ²⁵Gbɛkɔ caca em a, m'aam Jerusalem, Nyam ec'agɲ a ek'anɲ yogɲ a ec'abu elum eci. ²⁶Tasi em a, Maseduan lel Akayi ab eci ɔmn esel a bebm eke k'ɔkl os ɔɲ Jerusalem e Nyamel ab em ec'ɔgbɔru ek'anɲ a.† ²⁷-Li bebm eke -li k'elum wel abu, gbɛkɔ nawre em a, ow el labm ek'anɲ el af. Maseduan lel Akayi ab eci ɔmn esel a elm Jwifel, gbɛkɔ, -n'ɛɲɲ Jerusalem e Jwifel eke b'us Krist jam a ec'abu em, ob ɲny a ek'el Nyam ec'a. Sica el yeɲi, ow akpl eke el e wus af aɲa ec'ob eke -n'ɔɲɲn a, -li ki cɛc wel ab. ²⁸Mi b'oc os a eke l'ɔkal a m'elu Jerusalem e Nyamel ec'agɲ a abu em a, sica ow e jam a, mi b'ow m'im Espany a, mi b'ow m'ecr ɲny ogɲ a. ²⁹Eɲ m'uw any eke lɛgɲ a eke mi b'ow m'ow ɲny ogɲ a, mi b'ow m'ow lele Krist ec'ɔwɔ a nimum ab.

³⁰Gbɛkɔ agɲ lisijimɛl, kin yec'eke m'am ibrm ɲny a, ey Es Kɔtɔkɔ Jesu Krist sɔsiɛm lele Abɲ Lala ec'erur a eke b'ɔɲ ey ab ab sɔsiɛm: dɔgɲɲɲɲ em ab Nyam eke b'ow ɲɲɲan ɲɲɲ'm ab em. ³¹ɲɲɲan, yec'etɲ ke mi k'ɛym Jude wus ab af ec'agɲ a eke úbm Krist nawre a ec'abu em.† ɲɲɲan, yec'etɲ ke Nyam ec'agɲ a ɛgɲ abu elum a eke m'am oc m'im Jerusalem a eb, ³²ow ɔɲ ke m'ɔtu m'ow ɲny ogɲ yogɲ sos em iɲɲ em, etɲ eke Nyam erur, ke m'ɔtu m'eb sel beb ɲny ab. ³³Ke erm es ey e Nyam a ánɲ ɲny feɲ ab! Amen!

ɛsɲɲ

16 ¹Em obi m'am erm ey lisijɔw sɛnɲn Febe, eke el abu elum lis Saɲkre e Nyamel ab em a.† ²Èbr ir Es Kɔtɔkɔ e nin em, esɛ elɛl ek'ow it Nyam ec'agɲ ec'araɲɲ ab af. Èlumɲ in abu sakp sakp feɲ eke li b'ɔɲny ɲny ec'es abur a, aɲke l'elum agɲ ɲɔɲɔ abu etɲ em obi yeɲi l'elum im abu.

³Èsɲɲɲɲɲ Prisil lele ec Akilas ab,† eke s'am kok juma nyam Jesu Krist ec'a. ⁴-L'ow eke -li k'irmn el e sel a em ec'a e sɔg sɔsiɛm eci, etɲ ow elm em sɔny cɛ ow itm eke mi k'elu el bia. Sinyamel a feɲ ec'agɲ ek'elm Jwifel a yeɲi it eke k'ɔɲ el bia. ⁵Èsɲɲɲɲɲ Nyamel a yeɲ'eke b'as luku el ec'akɲ igɲ Nyam nuɲ a.† Èsɲɲɲɲɲ em lawl Epenet yeɲi. In l'el eɲɲ krekrɛ ek'itɲɲ erm em el Krist eci Azi wus ab af. ⁶Èsɲɲɲɲɲ Mari eke kok juma ɲɔɲɔ ɲny ec'a. ⁷Èsɲɲɲɲɲ Andronikus lele Junias ab.† -L'el em ec'agɲ etɲ el erɲ em anake

† 15.26 1 Korɛnt 16.1-4; 2 Korɛnt 8.9. Akayi anɲ Gres esr em a. † 15.31 Ob Kok 20.22-23.

† 16.1 *abu elum lis*: bèbmɲ 1 Timote 3.11. Saɲkre el Korɛnt eb em e nanu nyam. Ob Kok

18.18. † 16.3 *Prisil lele Akilas ab*: Ob Kok 18.2-3. † 16.5 *Nyamel a eke b'as luku el ec'akɲ*

a: lɛgɲ ab em a, agɲ a ek'ɛgɲ Krist e low eb a b'as luku eɲɲ ec'akɲ. Bèbmɲ akr 10,11 lele 23 ab. † 16.7 *Junias* el yɔw e nin.

legñ ek'ec ab em s'anñ sobel em a. -L'el erm esel eke leg ñoño,† etñ -l'ikñ anym -l'ub Krist nawre gbuñ etñ m'anñ jam.

8 Èşñnin agñ amua feñ yeji: Ampliatuş ek'el em lawl senyn Es Kòtòkò em. 9 Urbèn ek'am kok Krist eci juma ey ab a lele em lawl Sakis ab.

10 Apeles ek'elu in e cæce kok òkm Krist e nawre ub em, lele Aristobul ec'akñ ec'agñ ab ab. 11 Erodion ek'el em ec'egñ a, lele Narsis ec'akñ ec'agñ ek'ub Es Kòtòkò nawre ab ab. 12 Èşñnin agñ lisijòwel a ek'el Trifen lele Trifòs ab a. -N'am kok juma ñoño Es Kòtòkò eci. Èşñnin agñ ese: em lisijòwel senyn Persida eke in yeji kok Es Kòtòkò eci juma ñoño a. 13 Rufus ek'el Es Kòtòkò ec'egñ senyn eke sòsum oc,† lele lis ek'em yeji anñ ese em lis af a. 14 Asenkrit, Flegòn, Ermes, Patrobas, Ermas lele agñ lisijimel lele agñ lisijòwel ek'anñ el ab a. 15 Filològ lel ey Juli ab, Nere lele lisijòwel ab, Olempas lele Nyam ec'agñ a feñ ek'anñ el ab a.

16 Èşñnin òny òfr ke éyarir af ese Krist em ec'agñ lisijimel lele agñ lisijòwel ab af. Krist e Sinyamel a feñ am esññ òny.

Èwar es abal el

17 Agñ lisijimel, kin low yec'eke m'am dad òny: èwr sos erm agñ a eke bi bubr Nyamel ec'agñ em a e lís. -L'òtu eke -li k'òny òmn esel a -l'òk wus, sodad a eke -li b'ow -li dad -l'òk low yegm a eke eñan ab af a. Kpàbr es el e lís, 18 anke agñ amua am kokm Krist ey Es Kòtòkò eci juma ij. El obi e lok a e juma nana -li bi kok. El e sodad ebl eke -li b'ok mij ab em lele el e nenym òb e sodad eke b'ihñ sos em ab ab, -li b'èju agñ a ek'uwm low ñuñ any a. 19 Nawre, òny ec'elum a, agñ a feñ uw any; ow òñ, òny sosiem, m'anñ sos em ihñ em. Gbekò m'am erur eke sèwr k'iy òny em gbòñ low mamn kok eci, ke seğñ feñ èwr erm arur low ñuñ egbr es. 20 Ow k'ow ibnm, erm es ey e Nyam a b'ow kikin **Satan** es òny ec'akr ew.†

21 Timote ek'am kok juma em ab a, am esññ òny. Lusius, Jason, lele Sosipater ab ek'el em ec'agñ a, el yeji am esññ òny.

22 Em, Tersius eke mi ñon lel na a,† m'am esññ òny Es Kòtòkò ek'òny okr ey af ab em.

23 Gayus am esññ òny,† m'ij utu in ogñ yogñ etñ Nyamel nimum b'as luku in ec'akñ a. Eras ek'el eb ec'os es ew es a lele ey lisijim Kartus ab am esññ òny.†

† 16.7 em ec'agñ: wel òtu eke k'iri yeji ese: em ec'èbr ec'agñ. erm esel eke leg ñoño: odad na Grek em a wel òtu ek'itññ ejec'em dad ese: agñ eke wel b'aw ñoño Krist eci erm esel ab em.

† 16.13 Rufus: Èkn Mark 15.21. † 16.17-20 Akrl lew lònñ toñ akr likñ a, am òkn Nuñ Òb nuñ 3.1-15 e low a. † 16.22 Tersius el Pòl eci lel ñon es. † 16.23 Gayus: Èkn Ob Kok 19.29; 1 Korènt 1.14. † 16.23 Eras: Èkn Ob Kok 19.22; 2 Timote 4.20.

Anygbel éI Nyam eci

[²⁴Ke ey Es Kɔtɔkɔ Jesu ec'ɔwrɔ a ányɲ ɔny fɛɲ ab. Amen.][†] ²⁵Anygbel éI Nyam eci! N'ɔny abusu eke li k'ɔɲ ɔny ijr lɛc ɔmn em ɛsɛ elɛl eke m'am dad Amani Mamn ab em Jesu Krist e lís ab af. Amani Mamn na em, Nyam elu low a eke lɔl es god'ɛtɲ a ɔkm, ²⁶ɛtɲ sica, ow eru es usuayl em. Sica agɲ a fɛɲ ek'ɛlm Jwifɛl a ɔtu eke k'uw'r any **kokoba** ɔb ɛsɛl e silɛl ab em. Nyam a ek'anɲ sɛɲɲ fɛɲ a elu abusu na es, yec'ɛtɲ ke agɲ a fɛɲ úb'r nawre ke élum'n.

²⁷Anygbel éI Nyam ek'in ɔny coco ɔny sɛwr a eci! Anygbel éI in eci Jesu Krist em sɛɲɲ fɛɲ eci! Amen!

[†] 16.24 Rom eyɲ e silɛl esig oglog em a, wɛl éɲnm sodad ek'anɲ ɔb na [...] ec'araɲn a.